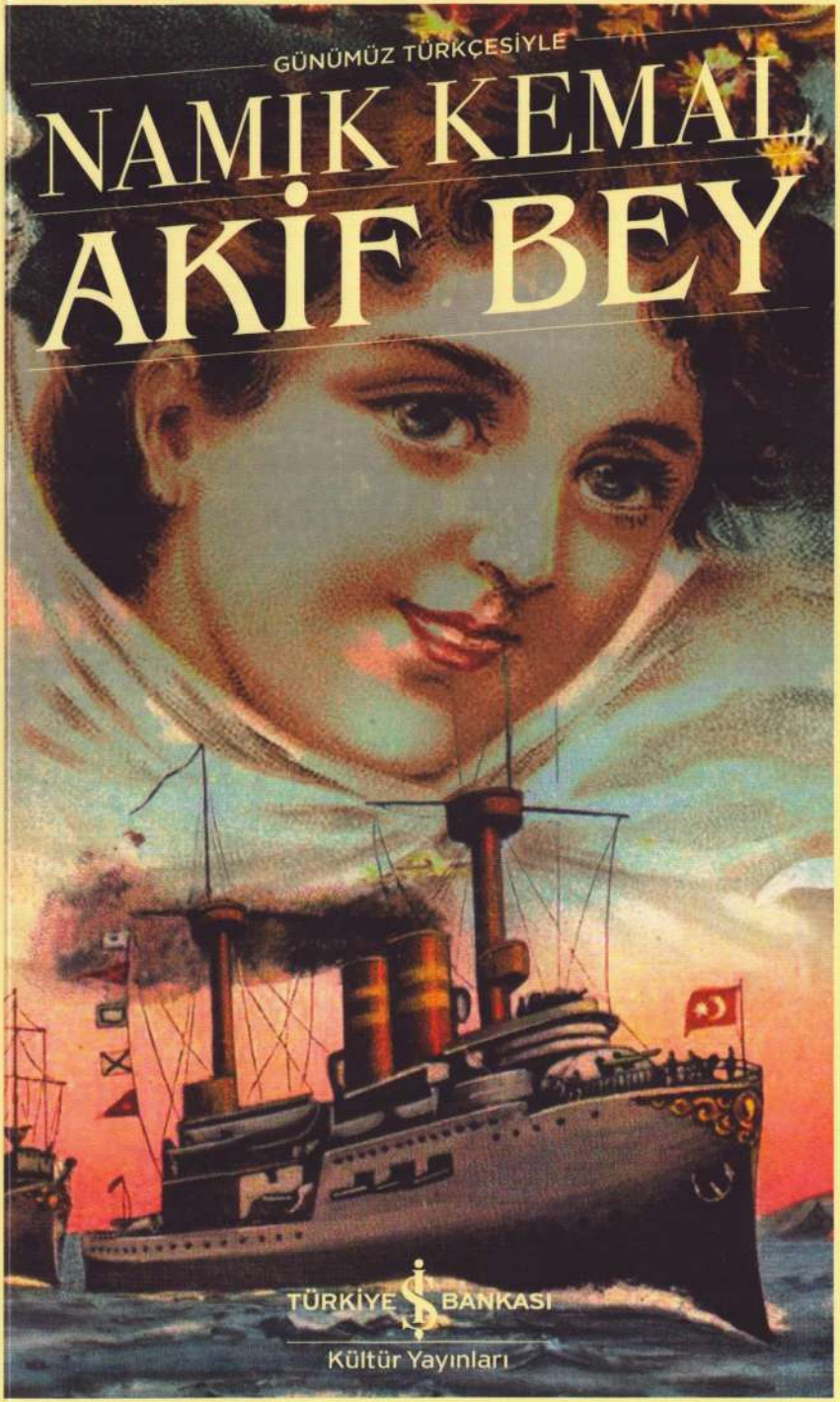
TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 88

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

NAMIK KEMAL

AKİF BEY

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 6133

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ

NAMIK KEMAL
AKİF BEY

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
HAYAL MATBAASI, İSTANBUL
1290 [1873]

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2024
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
ÖMER ASLAN

DÜZELTİ
IŞIK M. ERDAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: AĞUSTOS 2024, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-837-0

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 44865

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE UYARLAYAN: SELDA ŞEN

Lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü'nde tamamladı. Aynı alanda akademik çalışmalarının yanı sıra çevirmenlik ve editörlük yaptı. Osmanlıcadan günümüz Türkçesine çeviri projelerinde yer aldı. Halen serbest olarak İngilizceden ve Osmanlıcadan çeviriler yapmaktadır.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 88

Oyun

Akif Bey

NAMIK KEMAL

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Selda Şen

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

19. yüzyılın Türk yazın ve siyasi hayatında öne çıkan bir figür olarak Namık Kemal, vatanseverlik ve reformun ölümsüz bir sembolü olmaya devam etmektedir. Namık Kemal'in Türk edebiyatına yaptığı derin ulusal kimlik, sosyal ve siyasal adalet duygusuyla yoğrulmuş katkıları arasında *Akif Bey* oyunu görev, fedakârlık ve insan duygularının karmaşıklığının dokunaklı bir keşfi olarak dikkat çekmektedir.

Akif Bey, ilk önce Dâniş Bey yahut Fâhişe-i Nâibe adıyla bir hikâye olarak tasarlanmış fakat daha sonra, 1873 yılında, yazarı Magosa'da sürgünken kaleme alınmıştır. *Akif Bey*, romantik dram ve vatanseverlik coşkusunun ustaca bir karışımıdır. Doğrudan bahsedilmese de Kırım Savaşı esnasında yaşanan Sinop baskınını arka plan alan oyun, karısı Dilrüba'ya olan aşkı ile ülkesine olan bağlılığı arasında kalan deniz subayı Akif Bey'in trajik hikâyesini anlatır. "Ne yapayım? Vatanımı ne kadar sevsem karımı da ona yakın seviyorum, ayıp mı?" diyen Akif Bey'in iç mücadelelerini ve karşılaştığı toplumsal baskıları ustalıkla tasvir eder, fedakârlık, sadakat ve ihanet yargıları üzerine ilgi çekici yorumlar sunar.

Akif Bey, bir taraftan yazıldığı tarihte çok boyutlu bir dönüşümün içinde olan Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyo-politik bağlamına ışık tutarken, öte taraftan kendi döneminin sınırlarını aşarak bugün de geçerliğini koruyan evrensel temalara değinmektedir. Kişisel arzular ile toplumsal beklentiler arasındaki gerilimler, vatanseverliğin gerektirdiği fedakârlıklar, sadakat ve adalet arayışı 19. yüzyılda olduğu gibi, bugün de güncelliğini

korumaktadır. Kemal, *Akif Bey* aracılığıyla bizi bu kalıcı insani ikilemler üzerine düşünmeye davet ediyor ve kendi toplumlarımızdaki rollerimizi düşünmemiz için bize ilham veriyor.

Akif Bey'in ilk baskısı 1873 [1290] yılında, ikinci baskısı 1908 [1326] yılında yapılmıştır. Yayımlandıktan bir yıl sonra, 1874 yılında Selanik'te İtalyan Tiyatrosu'nda, 1883'te Şehzadebaşı'nda Güllü Agop'un tiyatrosunda, İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra, 1908 yılının Ağustos ve Eylül aylarında da yine Selanik'te Vatan ve Beyaz Kule İttihat Bahçesi'nin kışlık tiyatrosunda sahneye konulmuştur. Cumhuriyet döneminde ise Reşat Nuri Güntekin uyarlamasıyla 1958 yılında İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir. Eserin Osmanlıca her iki baskısında da Namık Kemal ismi bulunmamaktadır. Elinizdeki nüsha, eserin 1873 yılında yapılan ilk baskısı esas alınarak yayıma hazırlandı. Bununla birlikte 1908 baskısından da faydalanıldı. *Akif Bey*, gerekli yerlerde dipnotlar eklenerek günümüz Türkçesine uyarlanmıştır.

Selda Şen

Kişiler

AKİF BEY	Gemi Kaptanı
SÜLEYMAN KAPTAN	Akif Bey'in babası
ESAT BEY	Kâtip
ŞAHİN BEY	Çürüksu ileri gelenlerinden
SELİM BEY	İleri gelenlerden
BAHTİYAR BEY	İleri gelenlerden
HALİM EFENDİ	İleri gelenlerden
DİLRÜBA HANIM	Akif Bey'in karısı
KAMER	Dilrüba Hanım'ın cariyesi
SÜFYAN	Kayıkçı
NİKOLİ	Meyhaneci

Uşaklar – Ahali – Çalgı

I. Perde

Süslü Bir Oda

Birinci Sahne
ŞAHİN BEY, AKİF BEY

ŞAHİN

Birader! Allah bilir ki haline bakan, seni lala kucağında büyümüş bir şehir hoppası zanneder. Ne oluyorsun? Annenin kucağından yeni ayrılıp da mı gurbete çıkacaksın? Ölümden korkuyorsan niçin asker oldun? Yediğin nimeti kendine helal etmek istemez misin? Ah! Acaba bir kere buraları fetheden ecdadımız mezarlarından kalksalar da bizi bu halde görseler ne derlerdi? Kesinlikle kendi soylarından geldiğimize inanmazlardı. Onlar böyle günü ömürlerinin en mutlu zamanı bilirlermiş. Onlar böyle günde can vermek için yaşarlarmış. Onlar savaş zamanı evlerinde kalmaya mecbur olsalar, kederlerinden can verirlermiş. Biz şimdi savaş meydanını görmeden korkumuzdan helak olacak derecelere geliyoruz. Devletimiz için birkaç ay evlerimizden ayrılmak istemiyoruz.

AKİF

Bey! Sen lakırdıya hiç ehemmiyet vermeyerek başlıyorsun da insana adeta hakaret ediyorsun. Savaştan kim korkuyor? Övünmek gibi olmasın, ben gerçekten o söylediğin kahramanların ahlakını miras almış evlatlarındanım. Hiç insan, vatan uğruna ölmekten çekinir mi? Hiç ben, bugün

için doğduğumu, bugün için asker olduğumu bilmez miyim? Hiç ben, devletimden can mı sakınırım? Akif'i yeni mi öğreneceksin? Gözümde dünyanın ne kadar kıymetsiz olduğunu bilmez misin? Geçenki hücumda sizinle beraber bulunmak benim vazifem miydi? Değildi ya! Öyleyken yine o kanlı şanlı bayrağımızı düşmanın tabyasına[1] ilk diken ben değil miydim? Sen şimdi ne hakla bana korkak diyorsun? Ama buradan ayrılırken biraz mahzun oluyormuşum! Ne yapayım? Vatanımı ne kadar seversem karımı da ona yakın seviyorum. Ayıp mı? Karımdan ayrılırken kederle ayrılırım. Yine devletim için ölürken sevinçle ölürüm. Vatanını seven adama dünyada başka bir şey sevmemek mi lazım gelir?

ŞAHİN

Ben seni belki senden iyi bilirim lakin... Haydi, haydi... Bana emanet mi vereceksin, ne yapacaksın? İşte bir iki saate kadar çıkıyorsun.

AKİF

Dur getireyim. (*Odadan çıkar*)

ŞAHİN

Melun kadın bu yiğidi nereden tuzağına düşürdü? Zavallı adam! Hâlâ dul buldum da aldım sanıyor. Böylesi Frengistan'da[2] değil, cehennemde bile güç bulunur. Melek yapılı şeytan, bilmem Çürüksu'da[3] nereden ortaya çıktı? Köpek, sadık da duruyor; aşk, sevgi taklidi yapmayı da beceriyor. Bir eve girince eşyanın en kıymetlisini paralayan gelincik gibi, devletin en gayretli, en namuslu bir subayını pençesine düşürmüş! Gerçeği Akif'e kim söyleyecek? Mübarek, sözünü işitir işitmez alev kesiliyor. Aleve kim söz anlatabilir?..

AKİF

(*Kapıdan girerek*) İşte emanetler...

ŞAHİN

(*Ürkerek*) Ha! Sen misin? Getir bakalım!

---

1 Bir yerin savunması için yapılmış ve silahlarla donatılmış istihkâm.

2 Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad.

3 Günümüzde Gürcistan'ın Karadeniz sahilinde yer alan Kobuleti kentinin Osmanlı dönemindeki adı.

AKİF

Dünyada ne kadar malım mülküm varsa hepsinin senetleri, hesapları şu zarfın içindedir. Şu da babama bir mektup. İşte, üstü de yazılı. "Eyüp'te iskele civarında tersane emeklilerinden velinimetim, babam Süleyman Kaptan'a." Dünyada her hal bizim içindir. Bilirsin ya... Savaşta dünya ile ahiretin arası bir süngü boyu yerdir. Eğer Cenabıhak nasip eder de şehit olursam yahut başka türlü bir kazaya uğrarsam, yine şehit sayılırım ya, savaşa o niyetle gidiyorum, zarfların ikisini de babama gönderirsin. Ben mektubumda yazdım, sen de ayrıca özellikle yazarsın. Beni severse arkamdan bir damla gözyaşı dökmesin! Vatanım için öldüğüm için iftihar etsin! Bu bir...

Mektuplarımı kardeşime okusun da desin ki ahirette kendisini beklerim, vatana benim kadar olsun hizmet etmeden gelirse yanıma, kabul etmem! Bu iki...

İhtiyarlığına bakmasın. Rahatını düşünmesin. Buraya gelsin. Karımı alsın, İstanbul'a götürsün. Her tavrında, her muamelesinde benim yerime koysun, benden geriye kalan yadigâr bilsin. Kızı sefil bırakmasın. Ben ona gerçekten oğulluk ettim. Sonra ahirette hakkımı helal etmem! Bu üç...

ŞAHİN

Allah Allah!

AKİF

Birader! Babam yardım etmezse Dilrüba sefil kalır. Sen halini bilmezsin. Benden sonra kimseye varamaz.

ŞAHİN

Sizin mektepte keramet de mi öğretirler? Dilrüba'nın senden sonra kimseye varamayacağını nerden bildin? O kadar vefalıymış da eski kocasının üzerine sana acaba nasıl varmış?

AKİF

Zavallıyı ilkin zorla evlendirmişler. Sen de buralıyken bilmez gibi söylersin! Ben alıncaya kadar neler çektim? Bereket versin tabiatta şefkat galip. Yoksa... Hem seni ne ilgilendirir? Dostluğun yalan değilse vasiyetimi yerine getirirsin, o kadar.

ŞAHİN

Ben vasiyeti yerine getiririm. Hatta o yolda ölmek lazım gelse yine çekinmem lakin senin haline şaşıyorum. Bir kadın... Akif'i kendisine bu kadar esir etsin!

AKİF

Sus!

ŞAHİN

Bir kadın...

AKİF

(*Sözünü keserek*) Sus diyorum, bir daha bana karımdan bahsetmeyeceksin! Yoksa dinim hakkı için seninle bozuşuruz. Hem öyle bozuşuruz ki belki kıyamette bile birbirimizin yüzüne bakamayız.

ŞAHİN

Ey canım, ey! İşte sustum. İşte gidiyorum. İnşallah gelir bu emanetlerini elimden kendin alırsın. Ama ben de savaşta değil miyim? Şayet şahadet nasip olursa emin ol ki vasiyetin yine harfi harfine yerine getirilir. Benim senden evvel ahirete gitmemle senin işin zerre kadar aksamaz. Şimdi gider babama, kardeşlerime, akrabamın, dostlarımın cümlesine ayrı ayrı tembih ederim, vasiyetin elbette yerine gelir.

AKİF

Teşekkür ederim.

ŞAHİN

Bugün çıkıyorsun ya?

AKİF

Ona şüphe mi var?

ŞAHİN

Gemiye ne vakit gideceksin?

AKİF

Bir saate kadar.

ŞAHİN

Şimdilik Allah'a ısmarladık. Artık gemide veda ederiz.

AKİF

Beklerim.

İkinci Sahne

AKİF

(*Yalnız*) Şu ayrılık olmasa ne de memnun gideceğim! Düşman karşısına varılacak, mektepte on sene verdiğim emeklerin neticesi şimdi görülecek. Devletimin şanına, milletimin

büyüklüğüne, vatanımın yükselişine dair her gece yatakta kurduğum şanlı şanlı hayaller, gerçekleşirse şimdi gerçekleşecek. Gökyüzünü fırtına bulutu gibi dumanlar bürüyecek. O dumanların arasında yıldırım gibi nice bin top ateşi parlayacak. Osmanlı bayrağı şafaklara gömülmüş hilal gibi yine o savaşın üzerinde dalgalanacak da gölgesinde duran vatan evladına o bayrağın Viyana ovalarında, Tebriz sahralarında, Hint denizlerinde, İspanya sahillerinde şanını ilan eden kahramanların yüceliğini, fedakârlığını hatırlatacak. O halde de bir geminin, vatanımın bir şanlı parçasının, devletimin bir seyyar kalesinin hâkimi, amiri ben olacağım. Hayrettin'in, Piyale'nin, Kılıç Ali'nin[1] makamında duracağım. Vaktiyle yüzlercesine Akdeniz'i, dış denizleri bayrağına mahkûm eden Osmanlı Devleti'nin silahını kullanacağım. Kazanmaya imkân görürsem gemiyi yerinden kaldıracağım. Düşmana çatacağım denizleri milletimin yiğitliğini göstermek için imtihan meydanı yapacağım. Yenilgi ihtimali görürsem cephaneye ateş vereceğim, kendimi de gemiyi de milletimin şanını da göklere çıkaracağım!

Acaba Allah dünyada ondan zevkli bir gün yaratmış mıdır? İşte o gün beni arayıp geliyor. Kendimde o mutluluklara, o saadetlere kabiliyet görüyorum da yine buradan mahzun gidiyorum. Yine Dilrüba'dan ayrılmak yüreğime yara açıyor. Meğer kızı ne kadar seviyormuşum! Ah niçin izin vermezler ki biz de karılarımızı yanımıza alalım? Denizde ne kadar mahluk varsa hep erkek midir?

Eski mücahitler gazaya[2] giderlerken karıları da yanlarından ayrılmazmış. Biz de kadınlarımızı sefer haline alıştırabilirdik. Biz de çocuklarımızı gemide terbiye ederdik de İngilizler gibi, ne vakit karaya çıkarlarsa o vakit başları dönmeye başlardı. Ne de münasebetsiz hayaller! Devletim öyle emretmiş. Hizmetkârım. Fermanına memnuniyetle itaat ederim. Vatanımın menfaati onu gerektirmiş. Osmanlıyım, vatanım için Dilrüba'dan değil, canımdan da ayrılırım. Garip şey! Zih-

1 Barbaros Hayrettin Paşa, Piyale Paşa, Kılıç Ali Paşa.

2 İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

nime bir şaşkınlık geldi. Adeta saçma konuşuyorum. Sanki canım, Dilrüba'dan daha mı değerlidir? Hayır! Düzenimiz pek âlâdır. Vatan için fedakârlık etmeyecek miyiz? O yolda sevdiğimden ayrılmalıyım ki adam olduğumu anlayabileyim. Yoksa can vermekten ne olur? Onu ben Dilrüba'nın yoluna da feda edebilirim. Vakit geçiyor, bu veda belasından da hayırlısıyla bir kurtulsam da gemiye yetişsem! (*Kapıdan*) Dilrüba! Dilrüba!

Üçüncü Sahne
AKİF, DİLRÜBA

DİLRÜBA

(*Girerek*) Efendim!

AKİF

İki gözüm! Nerede kaldın?

DİLRÜBA

Siz gidiyorsunuz, aklım da başımdan gitti. İki saattir eşyanızı hazırlayamıyorum. Ben sizin gibi erkek, sizin gibi vefasız değilim. Sandığınıza ne korsam sanki canımın bir parçasını da bırakıyorum. Keşke iki fakir köylü olaydık da daima beraber bulunaydık. Daima beraber çalışaydık. Bugün kazanaydık, bugün yiyeydik! O vakit görürdünüz, size nasıl cariyelik ederdim de yine sultanlar gibi mutlu mesut yaşardık.

AKİF

Halimizden memnun olalım, Efendiciğim! Ben köylü olmayı hiç arzu etmem. Niçin devletime istediğim gibi hizmetten aciz olayım? Niçin o senin nurdan dökülmüş ellerin çift sürsün, inek sağsın? Elhamdülillah sağız, yine görüşürüz. Sevginin en büyük bir lezzeti de böyle ayrılıklardır. Şimdi birbirimizden ayrıldık mı birbirimizden başka düşünecek bir şeyimiz kalmaz. Dünyada üzerimize ne kadar bela ne kadar keder gelirse gemiye dokunan dalgalar gibi gelir çarpar. Bir kere vücudumuzu yerinden oynatır. Yine o anda geçer gider. Ya o kavuşmadaki lezzet nedir? Hani geçen ay, görevli olarak Trabzon'a gitmiştim ya! Gelirken Çürüksu'nun dağları-

nı gördüğüm vakitte, ayağım toprağa bastığı zamanda, sana kavuştuğum anda gönlümden ne haller geçtiğini bilemezsin. Cenabıhak en makbul kullarına mükâfat olsun diye arada sırada o neşeleri ihsan etse elverir. İşte şimdi gideceğim, aklım ileride, gönlüm arkada olacak, iki yanımda da bir neşe bulunacak, iki cennet arasında kalacağım.

DİLRÜBA

Aman Bey! Bilmem nasıl böyle hayallerle gönlünüzü eğlendirirsiniz? Ağzınızda saygıdan, sevgiden başka bir şey bulunmaz, o enginler, o fırtınalar hiç mi hatırınıza gelmiyor?

AKİF

Engin mi? Fırtına mı? Onlardan ne olur? Denize açılmamışsın, fırtınaya tutulmamışsın ki bilesin. Deniz bizim vatanımız, velinimetimiz! Sayesinde gezeriz. Sayesinde yeriz. Sayesinde yaşarız.

Ah! Böyle bir havada seni yanıma alıp da engine çıkmayı isterdim. O zaman görürdün ki denizde ne keyif varmış. Bir kere gemi, tevekkül etmiş bir gönül gibi pervasızca rüzgârın önüne düşer, feleğin her cefasına kendini hazırlamış bir yiğit gibi keyifle bir tarafına yaslanır da en istekli gönüllere uğrayan sevdalar gibi kararsız, durmaksızın dokunduğu yerleri yararak ileri doğrulur mu? Bir kere ufak ufak dalgalar ilk ağlamaya başlamış bir felaketzedenin kirpikleri ucuna gelip de acemiliğinden gideceği yolu bilmeyen gözyaşı gibi öteye beriye dolaşmaya başlar mı? Bir kere her görünen gezegenin, her büyük yıldızın ışığı denizin içine doğru türlü renkte kandillere boğulmuş minarelerini salıverir mi? Bir kere denizde mehtabın yansıması Allah yolu gibi nurlu bir cadde meydana getirir mi? Allah bilir, gökyüzünü yıldızlarla, Samanyolu'yla ayağına inmiş veyahut denizi seninle, yol arkadaşınla göklere çıkmış zannedersin.

Engin tıpkı hayat gibidir! İnsanın gözü dünyada olduğu gibi, enginde de yalnız bir daire içinde gezinir. Ufuk ümidin aynısıdır. Sen daima yaklaşıyorum zannıyla gidersin. O daima senin ilerlediğin kadar uzaklaşır. Niçin öyle şaşkın şaşkın duruyorsun? Yine sana anlayamayacağın şeylerden mi bahsediyorum?

DİLRÜBA

Ah! Daima zihniniz sefada, eğlencede, hatırınızda sakin denizler, mehtaplı havalar dolaşıyor bak! Hiç fırtınayı düşünür müsünüz? Ben gemici değilim. Lakin buradan denizi seyrediyorum, vakit oluyor ki şu ufacık dalgaların her biri kabarıyor, kabarıyor da bir dağ parçası kesiliyor. Sahile doğru çırpına çırpına gelirken o kadar heybetli inliyor, o kadar heybetli inliyor ki bir hamlede bütün memleketi batıracak sanıyorum.

AKİF

Çocuk! Hiç insan birkaç bardak suyun çağıltısından, iniltisinden korkar mı? İçtiğin suları bir yere toplasalar en büyük dalgaların yirmisi, otuzu kadar olur.

Dilrübacığım! Fırtına açık havadan sefalıdır. Vallahi yalan değil. Şimdi ufuktan bir siyah buluttur kalkar, hücum kuvveti gibi toplanır, toplanır da umulmaz bir süratle ileri doğru yürür; yerler, gökler, dağlar, taşlar inil inil inlemeye, geminin her makarası, her ipi, yelkenlerin her dikişi, her deliği bir başka havadan feryat etmeye başlar. Deniz gökle yarışa kalkışır da şişer, şişer, her dalgası bir kara bulut şekline girer. Her dalganın atılışından, çarpışından, çağıltısından bir başka fırtına meydana gelir. Gökler gözünün önünden, yerler ayağının altından kaçar. Bir dakikada yükselirsin, yükselirsin, yükselirsin, kollarını uzatsan eline bir yıldız geçecek sanırsın. Yine o dakikada alçalırsın, alçalırsın, alçalırsın. Denize göz gezdirsen dünya yerinden oynamış, döne döne aşağıların en aşağısına, cehennemin en dibine doğru çekilip gidiyor gibi görürsün.

Her bakışta Cenabıhakk'ın kudreti, büyüklüğü dört tarafından meydana çıkıverir.

DİLRÜBA

Ah! Vücudumun her zerresi ayrı ayrı titremeye başladı. Fırtınanın sefası bu mu oluyor?

AKİF

Meydan bırakmadın ki söyleyeyim. Fırtına vakitleri Cenabıhakk'ın kudreti, büyüklüğü denizin halinde bir derece ise insanın halinde bin derece görünür. Bir kere kendini, bir kere

senin cinsinde olanları düşün! Biz neyiz? İki arşın boyunda bir mahluk! Elimizde ne var? Ne olduğu bize de meçhul bir akıl ile birkaç lokma etten, birkaç damla kandan yapılmış bir gönül değil mi? Ya biz o akılla, bu kalple neler yapmışız, neler yapıyoruz. Birkaç tahtayı bir yere toplamışız, bir tekne haline koymuşuz, üzerine birkaç ağaç dikmişiz, kenarlarına birkaç arşın bez bağlamışız. O sayede, su gibi, bulunduğumuz dünyanın dört yanını tutmuş, hava gibi oturduğumuz kürenin her tarafını kaplamış iki heybetli kudretin ittifakına galip geliyoruz! Hava ne kadar kuvveti varsa meydana çıkarıyor. Mesela şu taraftan esiyor, ağaçları kökünden söküyor, tepeleri birbirine çarpıyor, denizde ne kadar su varsa önüne katıyor. Ona da kanaat etmiyor, denizin dibini karıştırıyor. Rast geldiği taşları, toprakları su yüzüne çıkarıyor, bu tarafa doğru sürüyor. Önüne her ne tesadüf ederse yutacak gibi görünür. Biz yine ağaç kırıklarıyla, o bez parçalarıyla karşısına, zıddına gidiyoruz, uğraşıyoruz, uğraşıyoruz. Rüzgâr yoruluyor, şiddetinden, kuvvetinden kalıyor, insan yine yorulmuyor. Bir fırtına daha istiyor, çarpışacak bir düşman daha bekliyor! Ah! Sana söylememiştim, belki korkarsın da beni bir daha yanından bırakmak istemezsin diye söylememiştim. Geçen ay Trabzon'dan gelirken bir fırtına geçirdik.

DİLRÜBA

Sanki o fırtınanın serpintisi buralara uğramadı mı?

AKİF

Serpinti başka, fırtına başka. Geceydi, çıktığımız geceydi. Havada bir buluttur ortaya çıktı, etrafta her ne varsa kıyamete rastlamış, Allah'ın gazabını görmüş gibi, korkunç korkunç sesler vermeye başladı. Deniz bir taraftan, bulut bir taraftan, gece bir taraftan... Üzerimize üç karanlık birden çöktü. Deniz yükseldi, yükseldi, göklere karıştı. Bulut alçaldı, alçaldı, adeta yeryüzüyle birleşti. Arada bir karanlık, su mudur, hava mıdır fark etmek için keramet ister. Sola gitsek engin; adam Varna'yı tutturayım derken, mesela, Hocabey'e[1] düşecek. Sağa gitsek her taraf sahil, her taraf kayalık,

---

1 Günümüzdeki Odessa şehrinin Osmanlı hâkimiyetindeki adı.

her taraf düşman. Bilir misin, gemicinin en büyük düşmanı topraktır. İsterse vatan toprağı olsun. Geri dönsek neuzübillah[1] insan müttefik devletlerin kaptanlarına gülünç olacak. İleri gidilecek hava değildi. Fakat çaresiz gittik. Görmeliydin ki havada, denizde ne kıyametler kopuyordu, görmeliydin ki altımızda koca korvet[2] kasırgaya tutulmuş kâğıt parçası gibi nasıl şiddetle, ne kadar süratle uçup gidiyordu.

Meğer biz o karanlığın içindeyken üstümüzü gayet parlak bir mehtap kaplarmış. Sanki geminin direği dokundu da bulutun bir tarafını parçaladı, mehtap bütün parlaklığı ve ihtişamıyla görünmeye başladı. Hani seni ilk gördüğüm zamanlar, geceleri bin türlü kara kara hülyalar arasında, bin türlü karanlık karanlık ümitler içinde şu evin etrafını döner dururken arada merhamet ederdin de bir dakikacık pencerenin siyah perdesini aralar, güneş yüzünü gösterirdin ya, mehtap da hep hatırıma o gecelerin lezzetini, ruhaniliğini getirmeye başladı.

DİLRÜBA

Of, canınız tehlikedeyken öyle şeyleri nasıl düşünürsünüz?

AKİF

Bizim halimiz odur, efendiciğim! Enginde deniz göklere çıkarken gemimize bir martı konar, hepimiz birden nenemizden, babamızdan, karımızdan, sevdiğimizden, dostlarımızdan, akrabamızdan mektup getirmiş gibi sevine sevine etrafına koşarız.

DİLRÜBA

Öyle ya! Size engin olsun, mehtap olsun, kuş gelsin de arkanızda kalanların gözyaşını, gönül çarpıntısını kim düşünecek?

AKİF

Arkamdan niçin gözyaşı dökeceksin? Niçin gönlüne çarpıntı getireceksin? Denizi, fırtınayı zihninde gerçekten büyütüyorsun. Ah bir kerecik beraber bulunsak da denizde nasıl saltanat sürüyorum, havanın, suyun şiddetine nasıl karşı duruyorum, seyretsen!

---

1 (Ar.) "Allah'a sığınırız" anlamında söz.

2 Bir tür savaş gemisi.

DİLRÜBA

Yok, istemem.

AKİF

O nasıl lakırdı! Benimle beraber olmayı mı istemiyorsun?

DİLRÜBA

(*Kendini toplayarak*) Ben mi?.. Sizinle beraber olmayı istemem de dünyada ne isterim? Benim başka ne emelim ne muradım olabilir? Gemideki saltanatınızı, büyüklüğünüzü görmek istemem. Sonra belki, "Beni Dilrüba mevkiim için, makamım için seviyor," dersiniz.

AKİF

Çocuk! Ben senin gönlünü bilmez miyim? Ben senin halini anlamıyor muyum? Hiç senin sevginden, senin insanlığından zihnimde bir parçacık, zerre kadarcık şüphe olsaydı şimdiye kadar yaşar mıydım?

Gel! Gel, efendiciğim! Seninle vedalaşalım. Ben gidiyorum, inşallah hayırlısıyla yakın vakitte gelirim. Yine senin gül yüzünü böyle renkli, taze görürüm.

DİLRÜBA

Ah! Şimdiye kadar hiç de hatırıma gelmedi. Deli gibi denizleri, fırtınaları düşünüyorum. Beyim, sen savaşa gidiyorsun. Beyim, sen tüfek karşısına, top ağzına atılıyorsun. Allah canımı alaydı da bu günleri göstermeyeydi.

AKİF

Sen savaştan mı korkuyorsun? Akif'e bir hal olur, diye mi bu kadar telaş ediyorsun? Bir kere düşün! Bak! Savaşın adeta yaşayıştan hiç farkını bulabilir misin? Dünyada her gün, bir savaşta ölenlerin yüz katı adam ölüyor. Savaşta ölenler de bir tesadüfle gidiyor, dünyada ölenler de... Demek ki savaş meydanı küçülmüş bir dünya. Öyle değil mi? İyice dikkat et! Şimdi ben savaşa gideceğim için telaş etmek, dünyada bulunduğum için korkmak gibi değil midir?

DİLRÜBA

Ah! Bey'in aklı başında, Bey'in neşesi yerinde, durmuş da dünyanın hayalini kuruyor. Sonra beni de aldatırım sanıyor. Bey savaşa gidecek, canını bin türlü tehlikeye atacak ama arkasından Dilrüba kederinden, endişeden helak olurmuş yahut kimsesiz, garip, sefil kalırmış, oralarını kim düşünür?!

AKİF

(*Ciddiyetle*) Gel! Buraya gel! Ben savaşa gidiyorum, ben devletimin hizmetine gidiyorum. Beni sever misin? Benim sevgime layık olmak ister misin? Arkamdan ağlamayacaksın, benim için kederinden bir damla yaş dökmeyecek, bilakis iftihar edeceksin. "Beyim insandır, Beyim milletine hizmet ediyor, Beyim vatanının düşmanlarına karşı duruyor," diye sevineceksin. Gönlünün bu tür duygularla dolmasını isterim, aklında daima böyle düşünceler bulunmasını arzu ederim. Cenabıhak bağışlar da senden bir çocuğum dünyaya gelirse dünya ile ahiretin hiçbir farkını bulamayacak şekilde terbiye edeceksin, vatan için memnun memnun ölmeye hazırlayacaksın. Anladın mı?

Savaşta bana bir hal olursa...

DİLRÜBA

(*Sözünü keserek*) Allah esirgesin!

AKİF

Dünyada her şey olabilir. İnsana lazım olan, daima her fenalığa kendini hazırlamaktır. Düşündüğü başına gelmezse hiçbir zararı olmaz, gelirse fayda görür. Çünkü bir belaya bekleyerek uğramak, aniden uğramaktan bin kat iyidir. Bana bir hal olursa korkma! Sefil kalmazsın, Allah seni kimseye muhtaç etmez. Ben hepsinin çaresini düşündüm, her halin mümkün olan tedbirini hazırladım.

DİLRÜBA

İnsafsız! Vücudumun her zerresine bir inme isabet ediyor. Daha buradayken ölümünü düşünmüş, ona da kanmamış da kendi öldükten sonra benim için çareler, tedbirler hazırlamış. (*Acıyarak*) Acaba senden sonra kim yaşayabilecek?

AKİF

Sana, ağlama, demedim mi? Benim başım için metin ol! Halini gördükçe metanet vaazı verirken ben ağlayacağım da seni güldüreceğim. Metin ol ki canım yerindeyken şuradan gidebileyim.

DİLRÜBA

İşte Beyim! Bak gözlerimde bir damla nem var mı? Mademki sen metin olmamı istiyorsun, istediğin kadar sabrederim. Gönlümde ne kadar yara ne kadar ateş varsa yine gönlümde saklarım. Elimden gelirse gittiğini hiç hatırıma getirmem,

daima geleceğini düşünürüm. Seni her gün yanımda varsayarım; gülemem, neşelenemem fakat ağlamam ve kimseye de keder göstermem. Sen emin ol! Sen rahat git! Cenabıhak hayırlısıyla kavuşmak nasip etsin!

AKİF

(*Boynuna sarılarak*) Gel! Gel Dilrübacığım! Allah hayırlısıyla kavuştursun! Allah devletimize zeval vermesin! Üzülme! İnşallah yakında sağ salim gelirim! İnşallah yakında kavuşuruz, tatlı tatlı ömür süreriz.

Dördüncü Sahne
DİLRÜBA

DİLRÜBA

(*Yalnız, kapıdan bakarak merdivenden indiğini ve pencereye koşarak, sokağa çıktığını gördükten sonra alaycı bir şekilde gülerek*) Bu adam gerçekten deli! İnsanın Ferhat ile Şirin hikâyesine inanacağı geliyor! Yedi aydır birlikteyiz. Tavırlarımdan da bir şey anlayamadı! Ben, bir gün gelir normal karı koca oluruz, insan gibi geçiniriz zannettim. Biz ise hâlâ âşık maşuk, bir türlü halimiz değişemiyor.

İnsan utanıyor da hep sevgi göstermek için ne tuhaf taklitler yapıyor! Lakin, "Gittiğim vakit ağlama," diye üstüme varmasaydı, bilmem ne yapacaktım? Bilmem nasıl ağlayabilecektim? Şaşarım ki bir adam doğru olunca her yalanı nasıl doğru zanneder!

Gel kız! Kamer!

Beşinci Sahne
DİLRÜBA, KAMER

KAMER

(*Odaya girerek*) Efendim!

DİLRÜBA

Kız, incilerimi dizdin mi?

KAMER

Hayır!

DİLRÜBA

Hay Allah cezanı versin! Ben şimdi karşıdaki düğüne incisiz nasıl giderim?

KAMER

A Hanımefendi! Bugün Bey gurbete çıkıyor. Birbirinize bu kadar sevginiz varken, onun savaşa gideceği gün sizin de düğüne gideceğinizi ne bileyim?

DİLRÜBA

Sen evimize satılalı kaç yıl oluyor?

KAMER

Sekiz...

DİLRÜBA

Evde kaç erkek gördün?

KAMER

Çok...

DİLRÜBA

Ben acaba hangisini sevmiştim?

KAMER

Hiçbirini...

DİLRÜBA

Öyleyse birbirimizi sevdiğimizi nereden çıkardın?

KAMER

Onlar başka...

DİLRÜBA

Niçin? Onlar erkek değil miydi?

KAMER

A Hanımefendi! Bu kocanız...

DİLRÜBA

Budala!.. Koca sevgi ağacında mı yetişir? Karşımda öyle alık alık bakınıp durma! (*Gayet soğuk ve telaşsız bir tavırla*) Git incilerimi diz! Çabuk ol, düğüne gideceğim. (*Dilrüba kahkahayla gülerek bir iskemleye oturur*)

Perde kapanır.

II. Perde

Birinci Sahne

ESAT, sonra UŞAK, sonra ŞAHİN, SÜLEYMAN KAPTAN

ESAT

Herif ahirete gitmiş. Az kaldı ispatı mümkün olamıyordu da zavallı kız bir ölünün esaretinde kalıp gidiyordu!

Memur olduğum vakit hiç de buraları istememiştim. Meğer hayır bundaymış, meğer Cenabıhak beni böyle bir mutluluğa erişmem için Çürüksu'ya göndermiş! Dünyanın en güzel çiçekleri, dağların en vahşi, en tenha köşelerinde bulunur. Allah'ın en güzel melekleri de böyle kıyılarda bucaklarda ele geçiyor. (*Kapıdan giren Uşak'a*) Nedir o?

UŞAK

Şahin Bey gelmiş efendim! Yanında da bir ihtiyar ağa var. Sizi görmek istiyorlar, ne emriniz olur?

ESAT

O da sorulacak bir şey mi? Sersem herif! Ben sana ne vakit, misafir gelirse yanıma çağırma, dedim ki Şahin Bey'i dışarıda bekletiyorsun? Söyle, buyursunlar! (*Uşak çıkar*) Suphanallah![1] Bu deli de yemek yiyecek olsa, önce gelir bana sorar. Sürekli beni hoşnut etmeye çalışır da yine kendini azarlatmaktan başka bir şeyi başaramaz.

(*Şahin ile Süleyman Kaptan'a*) Buyurun efendim! (*Selamdan sonra uşağa*) Kahve getir! Ateş getir! (*Şahin'e*) Birader, görünmez oldunuz. Yoksa gazada mıydınız?

---

1 Bir durum karşısında şaşkınlık belirtmek için kullanılan Arapça söz.

ŞAHİN

Nerede olacağız? Düşman karşısında değil miyiz? On iki gündür Hamit Bey'in yanındayım, karakol savaşından meydan yok ki insan biraz da evine gelsin, dostlarını düşünsün. İnsan nasıl beklemez? Gaza malımız. Ecdadımızdan bulmadık, kılıcımızla aldık. Padişahımıza evvela bu kalenin fethi gazi dedirtti. Her taşına bin can feda olsun.

ESAT

Allah zeval vermesin! Devletin bu kadar askeri var. Yine kaleyi siz mi bekliyorsunuz? Yine karakol savaşlarını siz mi ediyorsunuz?

ŞAHİN

Asker mi?! Yirmi senedir biz evimizde rahat ettik, onlar analarından, babalarından, evlerinden barklarından ayrıldılar. Süngüleriyle, kılıçlarıyla vatanın her tarafına birer demir set çektiler. Devletin şanını, milletin menfaatini muhafaza ettiler. Biz ziyafetlerde gezdik. Seferlerde dolaştılar, kaba döşeklerde yattılar, silahlarına yaslandılar, sabahlara kadar nöbet beklediler. Şimdi devletin şanlı bayrağını bir ellerine, kanlı kılıcını bir ellerine almışlar, memleketimize gelmişler. Bütün dünya huzur ve güvenliğini onların gayretinden bekliyor, insanlığın ne kadar menfaati varsa bayraklarının gölgesine sığınmış, öyle duruyor. Bugün askerin bir neferi kaleye değerdir. Bir neferin yoluna bütün Gürcistan ölür. Bakalım, düşman ellişer altmışar bin kişilik ordular düzenlesin! Üstümüze birkaç yüz top sürsün! Yerlinin hiç olmazsa yarısı şehit olsun! Bir kamanın karşısında on süngü ortaya çıkmaya başlasın! O vakit aciz kalırsak yüce padişahımızın kılıcına sığınırız. Biz daha ne gördük ki savaşmayı askere bırakalım. Hâlâ zaferden zafere gidiyoruz; hâlâ üç yüz kişimiz üç bin adamla çarpışsa kazanıyor; hâlâ günde bir tabya, bir köy ele geçiriyor. Bu başarılarımız da yine hep asker sayesinde meydana geliyor. Biz askere kılavuzluk ediyoruz. Düşman ise Osmanlı ordusunun kılavuzundan kaçıyor. En büyük iftihar ettiğimiz şey de budur. Bakın! Arayın! Bugün benden başka Çürüksu'da bir beyzade bulabilir misiniz? Ben de ağa hazretlerinin teşrifini haber aldım da onun için geldim.

ESAT

Cenabıhak hepinizi muradınıza erdirsin! Ben İstanbul'dan çıktım da o vakit anladım. Meğer her taşımızın altında bir aslan yatarmış.

Tarihlerde görür de şaşardım. Bakarsın İstanbul ateş içinde yanar, her gün bir zorba kalkar, Sultanahmet'teki çınar asılmış insanlarla donanır. Askerde itaat, kumandanlarda maharet, hükümette kuvvet görülmez. Yine ordu çıkar, hangi devletle uğraşırsa onu mağlup eder. Bugün Girit'i alırlar, yarın Viyana'yı kuşatırlar, öbür gün Prut zaferini kazanırlar. Daha öbür gün iki büyük devlete birden savaş açarlar; birine kale yıktırırlar, birinden kale alırlar; bir Cezzar,[1] Akka'yı bir fatihin elinden kurtarır, bir bayraktar[2] bir koca devlet kadar hüküm verir.

Şimdi anlaşılıyor ki bu olağanüstü zaferler hep halkın kahramanlığı sayesinde vücuda gelirmiş. Bu kadar Osmanlıya görünüşte bir süre yenilgi yoktur. Yine de Allah korusun! Ağa hazretleri İstanbul'dan mı teşrif ettiler?

SÜLEYMAN KAPTAN

Evet! İstanbul'dan geliyorum.

ESAT

Efendim, payitahtımızda ne türlü havadis var? Herkes vatan kardeşlerinin buralarda gösterdiği gayretten memnun mu? Rumeli'deki zaferleri işittik. Padişahımıza, devletimize, milletimize, askerimize ağlaya ağlaya dualar ettik.

SÜLEYMAN KAPTAN

İstanbul halkı kara savaşlarımızdan memnun, hem de pek memnun çünkü karada daima bir kaybedersek on kazanıyoruz. Lakin Sinop...[3] Ah! Herkesin pek yüreğini yakıyor. Düşündükçe çıldıracağım geliyor.

---

1 Filistin'in batı kıyısında bulunan Akka şehrinin (günümüzde İsrail sınırlarında bulunmaktadır), Napolyon'un kuşatmasını (1799) püskürterek, Osmanlı'da kalmasını sağlayan Cezzar Ahmet Paşa.

2 Osmanlı askeri teşkilatında bir bölük veya birliğin bayrağını taşıyan görevli.

3 Sinop Faciası: Osmanlı İmparatorluğu'nun Rusya ile yaptığı önemli savaşlardan biri de 1853–1856 savaşıdır. 1853'te Ruslar, Sinop'ta Türk donanmasına baskın yaparak büyük zarar vermiştir.

ESAT

Ağababa! Sinop'u pek merak etmişsiniz...

SÜLEYMAN KAPTAN

Nasıl merak etmem? Hem denizde hepi topu bir savaş yaptık, onda da mağlup olduk hem de ben yirmi sekiz yaşında bir yiğit evlat kaybettim.

A be ne var? Oğlum namusunu lekelememiş ya! Devletinin yoluna şehit olmuş. Ben onu zaten vatanıma kurbanlık beslemiştim. Şahadetine gam yemem. Bahtlı çocuk! Allah'a yüzünün akı, göğsünün kanıyla kavuşmuş!

Yalnız iki şeye canım sıkılıyor: Birincisi, niçin ben ondan evvel ahirete gitmedim? Rabbim şahadet nasip etmemiş midir, nedir? Yaşım altmış sekiz, tam tamına kırk bir savaşta bulundum. Kırk bir kere ölüm önümde, ardımda, sağımda, solumda dolaştı. Avarin'de[1] altımdaki gemi yandı, içindeki askerlerden hiçbiri kurtulamadı. Yine ben o kadar dalganın, o kadar ateşin arasından yüze yüze kurtuldum. Ölmüyor! İnsan öyle gülleyle, kurşunla, ateşle, suyla ölmüyor, ecelini bekliyor. Bak, ben o kadar bela, o kadar tehlike gördüm hâlâ sağım, yaşım da yetmişe varıyor. Akif, o, gençliğinde gidiverdi.

ESAT

Akif mi? Oğlunuzun adı Akif Bey miydi?

SÜLEYMAN KAPTAN

Akif'ti. Oğlum şehit oldu. Bari devletimizin kazandığı bir savaşta şehit olaydı. Bari düşman bayrağını karakuş gibi cenazelerimizin üstüne kanat gererek süzülmüş görmeyeydi de ahirete olsun memnun gideydi. İkinci üzüldüğüm şey de budur.

ESAT

Merhumun adı Akif Bey'di dediniz, değil mi? Sinop'ta şehit oldu, kaptandı, öyle mi?

SÜLEYMAN KAPTAN

Evet Beyim! Daha birkaç ay evvel buradaydı. Belki de bilirsiniz. İhtimal ki görmüşsünüzdür. Görmemişseniz de gıyaben bilirsiniz. O da vaktiyle bu evde otururmuş. Karısı hâlâ bu

---

1 Navarin. Mora yarımadasında bir sahil şehri ve Osmanlı donanması için önemli bir liman. Navarin'de 1827'de Osmanlı-Mısır donanması, İngiliz-Fransız-Rus ittifakıyla yapılan baskında yakılmıştır.

evdeymiş. Mektubunda bana bazı vasiyetleri var da İstanbul'dan buraya kadar onları yerine getirmek için geldim. Babalık bu ya! Vefat etmiş evladın bizce her sözü kutsaldır. Karısını, kızımı göreceğim. Ondan dolayı sizi rahatsız ettim. Çok konuştum, baş ağrısı verdim, ihtiyarlığıma hürmet buyurun da affedin!

ESAT

Estağfurullah! (*Kendi kendine*) Oğlunun karısıyla görüşmeye ne de acayip gün bulmuş! (*Süleyman Kaptan'a*) Vasiyet mi buyurmuştunuz? Ne gibi vasiyetler? Acaba, içinde bize de düşecek bir hizmet var mı?

SÜLEYMAN KAPTAN

Hayır, oğlum! Allah gönlünüze göre mükâfat ihsan eylesin. Hepi topu bir vasiyet, o da kimsenin yardımına muhtaç değil. Çocuk, mektubunda, "Ben ölürsem karım sefil kalır. Gel al da İstanbul'a götür," demiş. Kendi gitti, tek o mezarında rahat yatsın diye, bu yaştan sonra yolculuk zahmetlerine katlandım da kızımı almaya geldim.

Mezarı da yok ya ama ne hükmü var? Varsın olmayıversin, ölünün başucuna yarım arşın bir taş dikilmekle ne olur? İnsan kendine tarihin en şanlı sayfaları içinde bir mezar bulmalı, ismi milletin hafızasına kazınmalı ki bahtiyar sayılsın. Kızımı götüreceğim, oğlum! Vasiyeti gibi, İstanbul'a götüreceğim.

ESAT

(*Soğuk soğuk*) Eğer gelirse götüreceksiniz, değil mi?

SÜLEYMAN KAPTAN

Gelir, zannederim gelir. Çocuk, mektubunda öyle söylüyor. Pek vefalıymış. Kimsesi de yokmuş. Çocuk, mektubunda, "Benden sonra imdadına yetişmezsen sefil olur," demiş, onun için götüreceğim. Oğlumun karısıdır, benim kızımdır. Sefil bırakmayacağım.

ESAT

Sefil olmasın diye mi götüreceksiniz? Götürün! Ağababa! Eğer gelirse götürün!

SÜLEYMAN KAPTAN

Acaba bir haber gönderip de görüşebilir miyiz?

ŞAHİN

Ben gönderdim. Komşudaymış, aramaya gittiler. İşte geliyor, kapıdan göründü.

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Pencereden bakarak*) Bu mu? Allah gençliğini bağışlasın! Yürürken etrafına ne de güzel güzel salınıyor!

ŞAHİN

(*Kendi kendine*) Salınır! Aynı kızgınlığından[1] şaha kalkmış yılanlar gibi salınır.

SÜLEYMAN KAPTAN

Vefasız çocuk! Ne olurdu sevgili karısının karnında olsun bana bir parçasını, bir yadigârını bırakaydı!

ŞAHİN

(*Kendi kendine*) Zavallı ihtiyar! Hele Allah seni o beladan olsun esirgemiş.

ESAT

(*Kendi kendine*) Zavallı adam! Ben nasıl yanlarında durayım? Oğlunun karısını alıyorum. Şimdi duyunca kim bilir bana ne gözle bakacak?

Ben ömrümde bu kadar ciğer yakacak bir hal görmedim. Kızı sevdiğime pişman olasım geliyor. Niçin pişman olayım? O, vaktiyle Dilrüba'yı seviyormuş. Dilrüba onu sevmemiş de şimdi beni seviyor. Kabahat kimin? Ben de Dilrüba'yı seviyorum. İşte Allah'ın emriyle birleşiyoruz. Aramızı bir ölüm ayıracak? Ölüm gelmeden bir ölü için ayrı mı kalalım? Ne terbiyeli hanımmış ki kocasını hiç sevmemişken, yetmiş yaşında kaynatasını arkasından buralara getirecek kadar memnun etmiş!

(*Süleyman'a*) Müsaade buyurursanız, bendeniz biraz öteki odaya gideceğim. İşte hanım geliyor. Konuşursunuz.

SÜLEYMAN KAPTAN

Sizden gizli bir işimiz yoktu, Beyim!

ESAT

Hayır! Onun için değil. Benim biraz işim var da... Ev sizin, bir şey isterseniz uşağa emredin! (*Kendi kendine*) İhtiyarın

---

1 Çiftleşmek isteyen, azmış, azgın.

haline bir türlü yüreğim dayanmıyor. (*Kapıdan çıkarken Şahin'e*) Siz beni görmeden gitmeyin!

ŞAHİN

(*Uykudan uyanır gibi bir halde*) Ha?.. Ne dediniz?

ESAT

Beni görmeden gitmeyin.

ŞAHİN

Niçin?

ESAT

Sonra söylerim.

SÜLEYMAN KAPTAN

Hanım gelmedi mi?

ŞAHİN

Galiba harem[1] tarafından geliyor. Yol biraz uzuncadır. İşte geldi, çıktı.

İkinci Sahne

SÜLEYMAN KAPTAN, ŞAHİN, DİLRÜBA

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Dilrüba'ya koşup kucaklamaya çalışarak*) Evladım! Hanım kızım!

DİLRÜBA

(*Elini Süleyman Kaptan'ın göğsüne dayayarak*) Siz kimsiniz?

SÜLEYMAN KAPTAN

Ciğerparemin sevgili Dilrüba'sı! Beni bilemedin mi? Yüzüme bakıyorsun da bilmiyor musun? Hiçbir tarafım sevdiğin bir adamı andırmıyor mu?

DİLRÜBA

Bilemedim.

SÜLEYMAN KAPTAN

Kızım, daha birkaç ay evvel şehit olan Beyini unuttun mu? Akif'in bir ihtiyar babası yok muydu? "Ne vakit olsa gelir seni arar" diye, çocuk sana bir söz söylemedi mi?

---

1 Eskiden saray, konak ve evlerde yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölüm.

DİLRÜBA

Ha! Süleyman Kaptan, siz misiniz?

SÜLEYMAN KAPTAN

Benim, Hanım Kızım! Kocan şehit olduysa baban sağ duruyor. Ne istersen ne arzu edersen emret! Akif'i diriltmek mümkün olsa ne kadar çalışırsam, en küçük bir isteğini yerine getirmeye de o kadar çalışırım. Bana çocuk, ayrıca mektup yazmış. "Ölürsem Dilrüba'nın imdadına yetiş!" demiş. İşte geldim. Seni İstanbul'a götürmeye geldim. Bak, payitahtta neler görürsün? Ne kadar kendini avutacak, gönlüne teselli verecek şeyler bulursun. Ne vakit emredersen gideriz. Ne vakit emredersen... Ben şimdi senin esirinim, her şeyde senin emrine bakarım.

DİLRÜBA

(*Ağır ağır bir iki adım geri çekildikten sonra dikkatle Süleyman Kaptan'ın yüzüne bakarak*) Siz soyca mı delisiniz?

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Hayretle*) Ne dedin kızım?

DİLRÜBA

Kendisiyle yedi ay geçindik. Bir gün olsun yersiz sevgiden baş alamadım. Ahirete gittiği meydana çıkalı daha üç gün olmadı. Şimdi de yerine siz mi çıktınız?

SÜLEYMAN KAPTAN

Hanımefendi, babasına gönderdiği vasiyetnamede bile sizden başka bir şey düşünmeyen kocanızdan o kadar bıkmış mıydınız?

DİLRÜBA

Orası benim bileceğim şey. Siz bir kere ettiğiniz teklifi düşünün! Hiç darı tanesi kadar aklı olan adamın hatırına gelir mi? Benim gibi yirmi yaşında bir kadın, bir ölünün hayaline bağlanır, kalkar kaynatasının arkasına düşer, memleketini bırakır, gurbetlerde kendini bir evin köşesine hapseder, öyle mi?

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Kendi kendine*) Ne zerre kadar Akif'e acıyor ne de benim ihtiyarlığımdan, üzüntümden utanıyor. İnsan değil, sanki fe-

lek mermerden bir put yapmış, içine de bir şeytan oturtmuş da zavallı çocuğa musallat etmiş.

(*Dilrüba'ya*) Hanım! Benim buralara kadar gelip de sizi götürmek isteyişim oğlumun vasiyetinden, oğlumun vasiyeti de siz sefil olursunuz korkusundandı. Yoksa...

DİLRÜBA

Tuhaf zihni varmış! İnsan mektepten çıkma olduğunu düşünür de hayrette kalır. Ben bu yaşta sefil mi olacağım? Acaba dünyada kendinden başka erkek yok mu zannedermiş? Sizin merhametiniz lazım değil. Beni düşünecek adam var. Şimdi yanınızdan çıkıverdi. Daha dün nikâhına girdim. Akif gittiyse Esat sağ olsun.

SÜLEYMAN KAPTAN

Daha Akif'in gömüldüğü toprak kurumadan yerine, ah, adam da bulmuşsunuz!

DİLRÜBA

Sanki toprağı kurusaydı dirilecek miydi? Bir daha erkek yüzü görmek için Bey'in mahşer günü mezardan kalkmasını mı bekleyelim? İşte iddetim[1] çıktı ya! Geçti bile... Gideli tam yüz üç gün oluyor. Ağababa, oğlunuzun maaşı, geliri ayda üç bin kuruşa bile varmıyordu. O kadar parayla ne izzetler, itibarlar gördük ne saltanatlar sürdük ki ölünce arkasından ağlayalım, geberelim!..

SÜLEYMAN KAPTAN

Anlaşıldı, Hanım! Anlaşıldı, ah! Gözümde hâlâ kutsalsınız, zihnimden geçen lafları söyleyemem. Çocuk, belki ahirette de mahzun olur. Hakkınız var ki biz deliymişiz, soyca deliymişiz ki o sizi kendinden sonra erkek düşünmez zannetmiş de bana vasiyetnameler yazmış! Ben de elli altmış sene dünyayı tecrübe ettikten sonra sevdalı bir gencin hayallerine ihtimal vermişim de kalkmış buralara gelmişim! Kusura bakmayın! Biz deliyiz. Soyca deliyiz. Allah aklınızı size bağışlasın! Vefatını haber aldıktan sonra çocuğun kalan malını mülkünü yazdırmıştım. İşte kassam[2] defteri. Sizin de hisseniz içindedir.

---

1 Boşanma veya ölüm sebebiyle evliliği sona eren kadının yeniden evlenebilmesi için beklemesi gereken süre.

2 Eskiden, ölen kimselerin kalan mal ve mülkünü taksim eden şeri memur.

DİLRÜBA

İstemem. Ben o mirasa da muhtaç değilim.

SÜLEYMAN KAPTAN

Yok. Hisseniz yüz doksan dört bin kuruştur. Malınız değil mi? Niçin almayacaksınız? Parayı hükümete gönderdiler. (*Bu sırada Dilrüba yavaş yavaş yanaşır, istemez gibi görünerek defteri eline alır*) O defteri gösterdiğiniz gibi verirler. Muhtaç değilseniz fukaraya sadaka edersiniz.

ŞAHİN

Hanım niçin fukaraya sadaka edecek? Elmas alır da yeni kocasına güzel görünür.

DİLRÜBA

O kim? Ha, sen misin?

ŞAHİN

Evet, bilemediniz mi?

DİLRÜBA

Be adam! Sana ne oluyor ki her işime karışırsın, ne yapsam karşıma çıkarsın? Senden kıyamete kadar kurtulamayacak mıyım?

ŞAHİN

Yıkıl şuradan! Şimdi o yüz bin kişiye dağıttığın gönlün yüz bin parça olur. Şimdi o, bu kadar adamın kanına giren suratın sokak köpeklerinin ağzına düşer de onlara da birbirlerini paralatır.

DİLRÜBA

Alçak!

ŞAHİN

Edepsizlik etme! Yıkıl şuradan diyorum. Ben seni bilirim, sen de beni bilirsin.

SÜLEYMAN KAPTAN

Bey, Akif'in vasiyetini unuttun mu? Bana kâğıtlarını gönderen, sözlerini yazan sendin. Ben bunu ne halde olursa olsun himayeye mecburum. Bilmiyor musun? Haydi kızım! Haydi Hanım! Kocalı kadın erkekler arasında yakışmaz.

Üçüncü Sahne
SÜLEYMAN KAPTAN, ŞAHİN

SÜLEYMAN KAPTAN

Zavallı Akif!

ŞAHİN

İhtiyar, eğer oğlun öldüyse Allah rahmet eylesin! Dua et! Dua et ki gerçekten ölmüş olsun.

SÜLEYMAN KAPTAN

O nasıl söz!

ŞAHİN

Bu kadını gördün mü? Bu kadınla bir dakika bir yerde bulunmak, Akif'e, kıyamete kadar mezarda yatmaktan beterdir. Ha tenha dağlarda, harap yerlerde gulyabaniler, peri kızları olurmuş da insanı esir edermiş, kanını en son damlasına varıncaya kadar içmedikçe elinden bırakmazmış diye, masallarda işitmez miyiz? Eğer öyle gulyabani, öyle peri kızı varsa, biri, belki birincisi budur. Akif şehit oldu da ne oldu? Bir can kaybetti. Bir ebedi mutluluk kazandı. Eğer sağ olaydı kim bilir canını kaç gün daha koruyabilirdi. Bununla beraber namusu da berbat olurdu.

SÜLEYMAN KAPTAN

Ah! Bana öyle sözler söyleme! Yetmiş yaşına giriyorum. Bana akraba bir kimsenin namusunun bozulabileceğini ömrümde bir kere hatırıma getirmedim.

ŞAHİN

Ben orasını bilmem. Akif inşallah şehit olmuştur. İnşallah benim düşündüğüm, benim işittiğim şeyler hiç hükmüne girer de bu karının düzdüğü yalanlar doğru çıkar.

SÜLEYMAN KAPTAN

Ay oğul! Perşembe günü iki insan gelmiş, mahkemede çocuğun vefatına şahitlik etmiş. Altındaki gemiyi eliyle attığını[1] görmüşler.

ŞAHİN

Yalan ihtiyar! Sen gerçekten deli misin, nesin? Söylediğim sözlerin hepsini teselliye mi yordun? O şahitlik eden adam-

1 Bırakmak, terk etmek.

lar yok mu? Onlar altmış paraya Hazret-i Salih'in devesini öldürür. Hazret-i Yusuf'un gömleğini kana boyar takımındandır. Bu karı bir emir gönderse, "Dünyada güneş yoktur" diye şahitlik ederler. Sinop'a ne vakit gitmişler ki Akif'in öldüğüne şahit oluyorlar! O günlerde biri sandalıyla Sohum'a[1] Avrupa malları kaçırıyordu, biri Varna'dan buraya peksimet taşıyordu. İkisi de bir anda, bir günde fırtınaya tutulmuşlar, havada şu avcum kadar bulut bile yokken, fırtınaya tutulmuşlar! Ondan sonra da Sinop limanına sığınmışlar, biri Varna'dan gelirken biri Sohum'a giderken ikisi birden Sinop limanından başka sığınacak yer bulamamışlar! Altlarındaki sandalla o kadar denizden geçmişler! Biri İstanbul'a biri buraya yahut Trabzon'a girmemiş de ikisi birden doğruca Sinop'a gitmişler! O sırada düşman gelmiş, bir koca donanmayı yakmış, içinden bir gemi kurtulmamış, hepsi harap olmuş da yalnız bunların iki çürük sandalı kurtulmuş! Anladın mı şimdi şahitler nasıl adammış? Sözlerine inanmak ne kadar caiz olabilir?

SÜLEYMAN KAPTAN

Oğlum Akif gemisini atmış, gemisindeki cephaneyi ateşlemiş.

ŞAHİN

Atmış, ateşlemiş... Ben gerçekten Sinop'tan gelme adam gördüm. Öyle adam ki sözüne kim olsa inanır. Gemisini atmış, cephaneyi ateşlemiş ama yine kurtulmuş, nasılsa kurtulmuş! İnanmıyor musun? Sen kırk bir savaştan nasıl kurtuldun? Demin kendin anlatıyordun. Hâlâ inanmıyorsun, öyle mi? Dünyada gördüğün olaylar içinde, kendi başına gelmese inanmayacağın şeyler yok mudur? Bana söyleyen adam yalancı değildir. Dokuz senedir konuşuyoruz. Ağzından şakayla olsun bir yalan çıktığını işitmedim. Akif yaralıymış. Gören adam hastanede görmüş. Buraya geleli daha on beş gün oldu. Size yazdığım mektuptan sonraydı. Hekim izin verirse mektup yazacaktı diyor, bugünkü vapurla gelmesini umuyor. İsterseniz gidelim, kendisine sorun!

---

1 Karadeniz'de bir liman şehri. Günümüzde Abhazya Özerk Cumhuriyeti'nin başşehridir.

SÜLEYMAN KAPTAN

Yalandır, yalandır! Çocuk, savaştan kurtulduysa hastanede ölmüştür. Ah! Bir baba hem bu dünyada olur hem de ölüsüne ağladığı ciğerparesini karşısında sağ görebilir mi? Hiç insanda o kadar baht var mıdır?

ŞAHİN

Yalan olsun. İnşallah sen Akif'i karşında göremezsin. Çünkü sonra kaybedeceksin. Kaybedeceksin de dünyada kimsenin uğramadığı belalara, sıkıntılara uğrayacaksın. Ah! Bu kadın, bu hınzır! Git! Git, babacığım! Haydi bizim eve git! Şimdi ben de arkandan gelirim. Beş dakika sürmez gelirim. (*Süleyman Kaptan şaşkın şaşkın dışarı çıkar.*)

Dördüncü Sahne

ŞAHİN

ŞAHİN

Zavallı ihtiyar! Keşke baba olacağına babanın vücudundan ayrılmadan öleydin! Of!.. Bu memleketi de şu fahişe mi harap edecek? Üç senenin içinde sekiz delikanlı tuzağına düştü, canından oldu. Üç günün içinde iki budala yalandan şahitlik etti, dinden oldu. Akif sağ ise o yolda ölecek. Şu ihtiyar, şu Avarin savaşından kurtulan ihtiyar, o yolda gidecek. Yarabbi bu kadar güzel vücutları niçin zehirden yaratırsın da eliyle dokunan, gözüyle gören helak olur. Ha! Kimdir o?

Beşinci Sahne

ESAT, ŞAHİN

ESAT

İhtiyar gitti mi?

ŞAHİN

Gitti. Beni niçin alıkoydunuz? Bir şey mi söyleyeceksiniz?

ESAT

Pek münasebetsiz zamana denk geldi ama bir kere karar verilmiş olundu. Hani siz demin, "Çürüksu'da arasanız bir beyzade bulamazsınız," diyordunuz ya... Değil. Hepsi bura-

da... Hamit Bey'den başka hepsi geldi. Bu gece eğlenecektik. Bilmem işittiniz mi? Cenabıhak neticesini hayreylesin. Biz evlendik.

ŞAHİN

Evet işittim. Şimdi işittim. Demek bu gece düğün var. Beni de eğlenmeye davet ediyorsunuz.

ESAT

Düğün değil, dostlar arasında bir eğlence... Siz bulunmazsanız eğlence tamamen ruhsuz kalır.

ŞAHİN

Bey! Bilmiyor musunuz? Akif benim gerçekten dostum, kardeşimdi. Babası da benim evimde misafir... Siz bana öyle bir dostumun babasını evimde yalnız bırakıp da eski karısının düğününde bulunmayı teklif ediyorsunuz! Bilmem İstanbul'da âdet midir? Lakin biz serhatlıyız.[1] Bu türlü işler serhat delikanlısının elinden gelmez.

ESAT

Ben kendimi de sizin gerçekten sadık, gerçekten kıymetli dostlarınızdan sayarım.

ŞAHİN

Yine zannınız doğru, yine gözümde değeriniz büyüktür. Lakin sizi sevmek başka, Akif'i unutmak, Akif'in eski karısı kocaya varırken düğününde bulunmak yine başka.

ESAT

Ben bilirim. İş Akif Bey'de değil. Siz Dilrüba'nın düğününde bulunmak istemezsiniz. Akif Bey sağken de hakkında husumetiniz bu dereceymiş. Bana kendisi söyledi.

ŞAHİN

Ya? Size söyledi, kendisi söyledi, öyle mi? Ne de hazırlıklı, ihtiyatlı hanımmış! Bari orduların birine serasker[2] etseler... Suphanallah! Böyle haller insanı ne kadar acayip işlere sevk edecek! Adam ağzını açacak da...

ESAT

(*Sözünü keserek*) İnanmam. Boşuna nefes harcarsın. Ne söylesen inanmam. Dilrüba'yı bildiğim günden beri senin de

---

1 Osmanlı Devleti'nde sınır boyundaki asker, uçeri.

2 Komutan.

ona husumetini biliyorum. Hem ben Allah'ın emriyle onu nikâhladım. Karıma laf söylemek kimsenin haddi değildir.

ŞAHİN

Başımıza bir Akif Bey daha çıktı. Akif'e, Dilrüba'nın bir tırnağını canından aziz bilen Akif'e ne kadar vefasızlık ettiğini görüyorsun, işitiyorsun da yine kadının ahlakına o kadar güveniyorsun, yine karım diye ağzından çıkan söz evleri inletiyor!

ESAT

(*Hiddetle*) Seni ne ilgilendirir? (*Kendini toplayarak*) Yok birader! Karım benim gözümde kabahatten uzaktır. Senin gözünde de zan altında kalmasını istemem. Akif Bey onu seviyorsa o Akif Bey'i sevmiyormuş. Sevgi iradeyle değildir ya... Bu kadar erken kocaya varmasını mı ayıplıyorsun? Onda kızın hiçbir dahli, hiçbir kabahati yok. Ben sebep oldum. Ne yapayım? Seviyorum. Bir dakika ayrılığına dayanamıyorum. Yalvardım, ağladım, müracaat etmediğim tedbir kalmadı, bir türlü çare bulamadım, bir türlü kandıramadım, az kaldı helak olacaktım, kız helak olacağımı anladı da nikâha öyle ikna oldu.

ŞAHİN

(*Kendi kendine*) Allah Allah! Yarabbi bu kadının vücudunu şeytan gibi alevden mi yarattın? Yüzüne kim baksa gözleri kamaşıyor, kim baksa bir daha görmez oluyor. (*Esat'a*) Bey! Çok zaman görüşmedik. Lakin seni bu fikirde, bu inanışta, bu yolda bulunmaya layık bilmezdim. Yine de bilmem ki layık mısın? Bir kere düşmüşsün. Çare yok. Kimse kurtaramaz. Meğerki Allah kurtarsın! Artık Allah kurtarsın! Bırak, beni bırak! Ne kadar yanında durursam o kadar pişman olursun, belki beni de pişman edersin.

ESAT

(*Yalnız*) Buna ne oluyor! Kini kabul olunmamış âşıklar gazabına benzer!.. Herkesin sırrı neme lazım... Dilrüba beni seviyor ya!

Perde kapanır

III. Perde

İçki Takımı ve Gerekli Diğer Şeylerle Süslenmiş Bir Düğün Odası

Birinci Sahne

SELİM, BAHTİYAR

SELİM

Daha meydanda kimse yok!

BAHTİYAR

Şimdi gelirler. Düğüne ne buyurursunuz?

SELİM

Bizim memleketin yılanıyla güzeli her tarafta meşhurdur. Fakat güzellerinin bazısı insan görünümündedir ama yılandır deseler insan inanmaz. Meğerki bu halleri görmüş olsun.

BAHTİYAR

Akif'in garip garip şehit olduğuna mı acırsın? Bu zavallının gözü bağlı kurban gibi kendisini en büyük tehlikelere attığına mı?

SELİM

Birader ne şaşıyorsun? Bu yılan vaktiyle hangimizi sarmadı? Hangimizi zehirlemedi? Unuttun mu, geçen sene seninle bu fahişe için anamızdan bizimle beraber doğan dostluğu kırıyorduk? Ondan evvel az kaldı Şahin'le birbirinizi öldürüyordunuz?

BAHTİYAR

Geçelim! Oraları unutalım! Şimdi o konuların sırası değil. Şahin dedin de hatırıma geldi. O nerede?

SELİM

Bilmem! O buraya dün gelmişti. Sakın, Efendi'ye gerçeği söyleyip de bir bela çıkarmış olmasın?

BAHTİYAR

Söylemiş olaydı biz bu gece düğünde mi olurduk?.. Akif merhumla kardeş gibi görüşmezler miydi? Gelmediği varsa onu saydığındandır... Gerçekten birader! Akif hiddetliydi, ateşliydi. Altı yedi ay birlikte bulunduk, yine kendi halini kendine bildirmeye cesaret edemedik. Bunun nesinden korkuyoruz? Dilrüba'nın ne olduğunu kendisine söyleyiversek ne olur?..

SELİM

Sen deli misin? Biz buralıyken, kadının bu gece bende ise dün gece sende olduğunu kesin olarak bilirken, az kaldı yolunda üç beş arkadaş, üç beş kardeş birbirimizi öldürecektik. Öyle değil mi? Hiç o köstebek, çıkacak delik bırakmadan kendisine yuva yapar mı? Hiç Dilrüba, bizler için bin türlü şüphe yaratmadan kocaya mı varır? Dikkat etsene! Bir yıl içinde iki keredir nikâh oluyor, iki kocası da tesadüfen dostumuz oluyor, yine ikisinde de nikâhı düğün olacağı gün işitiyoruz! Ya evvel işitsek, belki bir şey söyleriz. Ama düğün günü ne söyleyebileceksin? Hanım zaten nikâhlı, aleyhinde bir söz söylesek alan adamın namusuna dokunur, gürültü çıkar, merasim bozulur. Dostlar rahatsız olur, terbiyesizlik, can sıkıcılık sana kalır. Kocası yolda bile rast gelse selam vermez, selam bize kalır, âdeta canına kastetmek ister. Hanımefendi, vaktiyle ayaklarına kapanıp da, "Dünyada benim için senin yoluna ölmekten büyük bir mutluluk yoktur," diye bin yemin eden Hanımefendi, dostluk edeyim derken meydana getirdiğin düşmanları görünce güler, kahkahalarla güler. Bayılıncaya kadar güler. Böyle bir netice kazanmak için mi Esat'a meram anlatmaya çalışacaksın?

BAHTİYAR

Hakkın var birader! Şimdiye kadar kaç keredir başımıza geliyor, biz zevkimize bakalım. Dünyanın hali daima böyle! Bu da dünyanın başka türlü bir hali! Geliyorlar.

İkinci Sahne

EVVELKİLER, ESAT, HALİM, ÇALGICILAR

ESAT

(*Halim Efendi ile diğer gelenlere*) Buyurun! Buyurun efendim! (*Selim ile Bahtiyar Beylere*) Maşallah, sefa geldiniz. Teşekkür ederim. Davetime icabet buyurmuşsunuz. Bendenizi ihya ettiniz. Birer kadeh, Efendi Hazretleri müsaade buyururlar. Onlar gerçekten irfan sahibi, anlayışlı kişilerdendir. Kendileri içki içmezler ama bizim gibi günahkârlara da ilişmezler.

HALİM EFENDİ

Estağfurullah oğlum! Biz vaktimizi geçirmişiz, içki bizi bırakmış. Hem dünyada vücudumun eziyet çekmesinde hem de ahirette sorgulanmakta bir güzellik göremem de onun için içmekten çekinirim. Siz genç insanlarsınız. Eğlenin! Zevkinize bakın!

BAHTİYAR

Haydi bakalım. Ev sahibinin keyif ve mutluluğuna!

AVETLİLER

Allah, Bey'i zevkten ayırmasın!

ESAT

Teşekkür ederim. Ağalar, siz de lütfeder de meclisimize biraz renk katar mısınız? Hazır keman var. Haydi bakalım! Bir taksim[1] isteriz. Bir kadeh daha gerekti, değil mi? Çağımızda ne tuhaf şeyler işitiliyor. Geçen gün bizim Macarlı[2] hekim ne diyordu, işittiniz mi? Çalgının sesi havayı gayet hafif oynatırmış, o oynayan hava insanın kulağına girer, beynini nazik nazik gıdıklarmış da gönül onun için müzikten hoşlanırmış. Biz yine hikmetten[3] mi bahsetmeye başladık? (*Çalgıcılara*) Haydi bakalım! Lütfetmenizi bekleyip duruyoruz. Taksim mi edeceksiniz, ne yapacaksınız?

---

1 Faslın başında ve ortasında müzisyenin doğaçlama çaldığı müzik.

2 Macar veya Macaristanlı kimse.

3 Felsefe, tabii ilimler.

ÇALGICILAR

(*Taksimden sonra*)

Bahseylerken dilde duran yaralarımdan
Âhımda nihâlân gibi güller mi açılsın

Arz etmek için sînedeki sûziş-i aşkı
Dâğ-ı dil-i mecrûrdan âteş mi saçılsın[1]

ESAT

Of!

BAHTİYAR

Galiba şiir sizin?

ESAT

Hayır! Kimin olduğunu bilmiyorum.

BAHTİYAR

Kim söylemişse sanki sizin ağzınızdan söylemiş! Baksanıza, bu gece Şahin Bey niçin gelmedi? Acaba orduda mı?

ESAT

Hayır! Orduda değil! İki saat evvel buradaydı. Önemli bir işi çıkmış, özür diledi, gelemedi. Hepinize selamı var. Belki birazdan gelir.

(*Kendi kendine*) Dünyada kimseyi düşünmeyip de deminki maceranın üzerine Şahin'i sormakta ne mana var? Garip bir soru ama her neyse, biz eğlencemize bakalım.

(*Çalgıcılara*) Biz her konuştukça siz böyle susarsanız sabaha kadar iki mısra ya söyleyebilirsiniz ya söyleyemezsiniz. Yemek vakti yaklaşıyor. Haydin bakalım.

ÇALGI

Zevkin ne ise söyle hicâb eyleme bizden
Zannım seni ya bâde ya mutrib eden şen
Çoktan beri mu'tâdın iken sohbet-i gülşen

---

1 Bahsederken gönlümdeki yaralarımdan
Ahımda taze fidanlar gibi güller mi açılsın

Arz etmek için gönüldeki aşk yangınını
Cefa çeken gönlün yarasından ateş mi saçılsın

Hiç de bu kadar arz-ı neşât etmezdin sen
Gel bir daha gül handene kurbân olayım ben[1]

BAHTİYAR

Allah! Meclise neşe gelmiyor. Gelin birer daha içelim! Haydin bakalım! Esat'ın aşkına, Esat yine senin aşkına içiyorum.

ESAT

Var ol, Beyim! Bu da sizin aşkınıza.

BAHTİYAR

Afiyetler olsun! Çalgı yine mi duruyor?

ESAT

Durmaz, Beyim!

ÇALGI

Güldürdü yüzün bir gülüşün bezm-i sefânın
Bülbül müdür ey nahl-i çemen gonca dehânın
Aç göğsünü saç zülfünü çöz bend-i miyânın

Hiç de bu kadar arz-ı neşât etmezdin sen
Gel bir daha gül handene kurbân olayım ben[2]

BAHTİYAR

Bizim meclisin yüzü ne vakit gülecek? Biz ne vakit göğsümüzü, bağrımızı açacağız? İçeceksek bu namahremi mecliste ne tutuyoruz? Birer kadeh daha arzu buyurulmaz mı? Bunu da herkes kendi aşkına içsin. Bahtiyar'ın aşkına.

---

1 Manyasizade Refik Bey'in (1853-1908) bestelemiş olduğu şarkının güftesi Namık Kemal'e aittir.

Zevkin ne ise söyle utanma bizden
Sanırım seni ya içki ya şarkıcı eden şen
Çoktan beri âdetinken gül bahçesi sohbeti

Hiç de bu kadar mutluluk göstermezdin sen
Gel bir daha gül, gülüşüne kurban olayım ben

2 Güldürdü yüzünü bir gülüşün eğlence meclisinin
Bülbül müdür ey güzel gonca ağzın
Aç göğsün, saç zülfün, çöz kuşağın

Hiç de bu kadar mutluluk göstermezdin sen
Gel bir daha gül, gülüşüne kurban olayım ben

SELİM

(*Esat'a*) Çok mu oluyor?

ESAT

Neden çok olsun? Eğleniyoruz. Bahtiyar Bey'in aşkına!

DAVETLİLER

Bahtiyar Bey'in aşkına!

SELİM

(*Bahtiyar'a*) Ne yapıyorsun? Ben senin hiç böyle ayyaşlığını görmemiştim.

BAHTİYAR

Sus birader! Akif hatırıma geliyor da sinirlerime dokunuyor, bir münasebetsizlik edeceğim. İçkiyle kendimi sakinleştirmeye çalışıyorum.

ÇALGI

Evvel ne idi şerm ile âdâb ile derdin
Bir bâde sunulsa darılırdın ya giderdin
Ağyâra olan va'dine mi hürmet ederdin

Hiç de bu kadar arz-ı neşât etmezdin sen
Gel bir daha gül handene kurbân olayım ben[1]

BAHTİYAR

(*Esat'a*) İşte bu şarkı mutlaka size olacak.

ESAT

O niçin?

BAHTİYAR

İçinde, rakiplere olan söze hürmet lazım değildir gibi bir söz var da...

ESAT

(*İstemeye istemeye gülerek*) Bendeniz şair değilim!
(*Selim'e*) İçki değil fakat şaka biraz çok oluyor!

---

1 Önceleri neydi o utanmayla, edeple derdin
Bir içki sunulsa darılırdın ya da giderdin
Rakiplere olan sözüne mi hürmet ederdin

Hiç de bu kadar mutluluk göstermezdin sen
Gel bir daha gül, gülüşüne kurban olayım ben

SELİM

İçki meclisidir. Her işitilen söze önem verilmez. Üstelik ev sahibisiniz, ziyafet de sizin...

ESAT

Biz de bir şey demedik ya!

Üçüncü Sahne

EVVELKİLER, ŞAHİN BEY

ŞAHİN

(*Telaşla girerek etrafa göz gezdirdikten sonra*) Daha gelmemiş!

ESAT

Birader! Sefa geldiniz. Allah bilir, nasıl teşekkür edeceğimi bilemem. Bugün beni pek üzmüştünüz. Hele şimdi anladım, gerçekten hatırımı sayarmışsınız, gerçekten bani seviyormuşsunuz.

ŞAHİN

(*Şaşkın şaşkın*) Sevgi!.. Evet, sevgi insana akla gelmedik şeyler yaptırıyor. Ben gelmeyecektim de yine geldim. Birini görmek istiyordum. "Sizi görmeyi arzu ettim," diyecektim. Şuradan bana bir rakı verin! Bahtiyar! Bahtiyar! Sen elinle bir rakı ver!

(*Kendi kendine*) Yarabbi! Yarabbi! İşin sonu nereye varacak?

SELİM

(*Yanına yaklaşarak*) Ne oluyor? Haline bakan çıldırmış zanneder. Gözlerin de ne kadar deli deli bakıyor. Sen de Akif'in, Esat'ın huyunu mu aldın? Hâlâ bu yılanın yarası yüreğinde mi duruyor?

ŞAHİN

Bırak! Allah ettikleri kadar belasını versin de yerin dibine geçirsin. Bir zamanlar ben de bu fahişeye esir olmuştum! Of! Düşündükçe gönlümü parça parça edesim geliyor. Senin daha dünyadan haberin yok! Bilmem işin neticesi nereye varacak?

BAHTİYAR

(*Rakıyı getirerek telaşla*) Ne var? Orduya bir hal mi oldu?

ŞAHİN

(*Hiddetle*) Sus sen de! Cennete girsen köşesinde bucağında bir musibet ararsın. Haydi, haydi! Rakını iç de zevkine bak! Ordu Allah'a emanet!

SELİM

Ne oldu? Hangi işin neticesi nereye varacak?

ŞAHİN

Akif sağ, gelmiş.

SELİM

Allah'ını seversen?!

ŞAHİN

Gelmiş diyorum. Bizim Hacı Hüseyin görmüş, demin gelen vapurda görmüş. Hatta o, vapurdan bu, kayıktan konuşmuşlar. Bana iskelede yetişti, haber verdi. Bulurum diye koştum, buraya geldim. Daha sıhhiyeden izin alıp da yolcular çıkmamış mıdır nedir? Gelmemiş. Şimdi neredeyse gelir. Bilmem neler olacak? Bilmem ne kıyametler kopacak?

SELİM

Birader kalk! Bir bahane bulalım, şuradan savuşalım, biz şu beladan uzak duralım!

ŞAHİN

Be ne namert adamsın! İki insan, iki yiğit, her birini bir gözümüz kadar sevdiğimiz iki delikanlı, herkesin aklına zarar vermiş, gönlüne yaralar açmış bir fahişe için dünyada birbirinin varlığını çok görecek; her biri dünyada ne kadar bela ne kadar azap çekiyorsa hepsine ötekinin varlığını sebep bilecek ve bu durumda ikisi birbirinin karşısına gelecek, zihnen rahat yaşamak için ötekini öldürmekten başka çare bulamayacak... Biz böyle olacağını biliyoruz. Bizden başka bilen de yok, sebebi de karı! Hem de hepimizi vaktiyle bu hallere uğratmış bir karı! Onu da biliyoruz. Yine Azrail'i aralarına atıverelim de kendimizi selamete çıkarmaya mı çalışalım? Ben oturacağım. İşin neticesini bekleyeceğim. Ne olursa olsun!

SELİM

Ben de otururum. En kötü netice ölüm olacak, değil mi? Dünyada hangi iş vardır ki neticesi ölüm olmasın? Bahtiyar! Neredesin? Çalgı takımının içine mi karıştın? Allah seni

dünyanın zevkini bozmak için yaratmış! Bırak da bir şey söylesinler.

BAHTİYAR

Haydin bakalım! Devirlerden, semailerden, usta işi şarkılardan usandık. Biz buraya müzik dersi almaya gelmedik ya! Halkın anlayacağı bir şey bilmez misiniz?

ÇALGI

"Ey gaziler..."[1]

BAHTİYAR

(*Çalgı ile beraber*) "Yol göründü..."

(*Çalgıya*) Bırak! Amma hava buldunuz! Bir eğlencede söylense herkesin keyfini berbat eder. Bir savaşa giderken söylense gönülleri, sinirleri zayıflatmaktan başka bir şeye yaramaz. Başka türkü yok mu? Yemin ederim ki şimdi de, "Aman padişahım izin ver bize"den[2] başlayacaklar. Savaş türküsü istemeyiz. Burası tabya değil, düğün evi... Böyle meclislere eğlenceli havalar yakışır... Haydin bakalım! Neydi o, hani bir yörük hava vardı? Yeni çıkarmışlardı. Ha! Hatırıma geldi. "Sakın sözüne inanma"

(*Mırıldanarak*) "Sakın sözüne inanma"

ÇALGI

Sakın sözüne inanma
Yüz verirse de aldanma
Gönlü bir sendedir sanma
Yâre itimat olunmaz
Kıza âşık mı bulunmaz

BAHTİYAR

Bulunur, bulunur, her vakit bulunur, sen bırakırsan arkadaşın sever. Kendimde tecrübe ettim, sen kendini kurtarırsın, kurtulduğun belaya kardeşin düşer. Dilrüba, ah! Dilim dolaşmaya başladı. Dilbere[3] diyecektim, dilbere her vakit âşık bulunur, her vakit! Yoluna kimi ölmek ister, kimi ölür; kimi

---

1 "Ey gaziler, yol göründü yine garip serime" şeklinde devam eden, güftesi III. Selim'e ait şarkı.

2 Kırım savaşında kazanılan zafer dolayısıyla (1855) Sermüezzin Rıfat Bey (1820-1888) tarafından bestelenen, "Sivastopol önünde yatar gemiler" mısraıyla başlayan Sivastopol Marşı.

3 Alımlı, güzel kadın, yosma.

başkasını öldürmek ister, kimi başkasının elinde ölür. Hasılı her vakit âşık bulunur, her âşık bir şekilde ölür.

SELİM

(*Yanına yaklaşarak*) Sen iyice saçmalamaya başladın. Düğünde eğlenceye kan mı karıştıracaksın?

BAHTİYAR

Selim! Sen misin, sen misin birader? Bir rakı daha ver de gideyim, uyuyayım. Mizacımı bilirsin ya, ben böyle şeylere dayanamam. Şu berbat çalgıyı sustur! Şimdi beni ummadığın hallerde göreceksin.

Dördüncü Sahne

EVVELKİLER, sonra UŞAK, sonra AKİF BEY

AKİF

(*Dışarıda*) Sersem herif! Ziyafet olsa ne olur?! İnsan misafir olsa davete kabul eder. Sen beni kendi evime girmekten mi men edeceksin?

ŞAHİN

(*Kendi kendine*) Akif... Geliyor. Allah yardımcısı olsun artık.

BAHTİYAR

O nasıl ses?

SELİM

"Âşıkla doldu hane, belalar mübarekî."[1]

ESAT

O gürültü nedir Salih?

SALİH

(*İçeriye girerek*) Efendim!

ESAT

Dışarıda ne oluyor?

SALİH

Bir subay, kaptan mıdır nedir? Zorla içeri girmek istiyor. "Bey'e sorayım," dedim. Bir türlü razı olmuyor, kıyameti koparıyor.

---

1 "Âşıkla doldu ev, belalar mübarek olsun." Başa gelen bir olumsuzluğu, belayı alay yollu ifade etmek için kullanılan söz.

ESAT

Ben sana, "Gelen olursa bana sormadan odaya koyuverme," dedim mi? Kaç oldu tembih ediyorum. Bir daha böyle terbiyesizlik edersen rızkından olursun.

(*İçeri giren Akif Bey'e*) Buyurun! Buyurun Beyefendi! Affedin! Kusura bakmayın! Bu hayvanı bir türlü terbiye etmeyi başaramadım, İstanbul'a gidersem Ayvansaray'daki ustaların birine vereceğim, buyurun! Sefa geldiniz.

AKİF

Sefanız daim olsun.

ŞAHİN

Akif! Kardeşim... Benim iki gözüm Akif'im!

ESAT

Akif mi?!

SELİM

Birader! Şükürler olsun, Cenabıhak kavuşturdu.

ESAT

(*Telaşla Halim Efendi'ye*) Bu zat kimdir, bilir misiniz?

HALİM EFENDİ

(*Şaşkın şaşkın*) Evet... Bilirim. Akif Bey, bizim öldü zannettiğimiz Akif Bey.

ESAT

Ya! Bizim öldü zannettiğimiz Akif Bey, öyle mi? Bizim öldü zannettiğimiz Akif...

(*Kendi kendine*) Of! Gönlümden öyle haller geçiyor ki düşüncesiyle beynim eriyiverecek!

AKİF

(*Bir tarafa oturup herkese selam verdikten sonra*) Ne tuhaf şey! Ben geldim, eğlenceye bir durgunluk geldi. Bizim eve de bu kadar yabancı mıyım? Ben evimde daima böyle eğlenceler olmasını isterim. Şurada üç dört zat var ki her birini kardeş bilirim. Hele Halim Efendi Hazretleri. Babamdırlar. Beni ilk görüştüğümüz gün evlatlığa kabul ettiler.

(*Esat'a*) Şimdiye kadar yalnız zatıâlileriyle görüşmek nasip olmamıştı. Bir kere görüşüldü ya, inşallah bundan sonra çok muhabbetler, kardeşlikler ederiz.

ESAT

(*Gayet şaşkın ve soğuk bir tarzda*) İnşallah, inşallah!

ŞAHİN

Kalk gidelim! Kalk, bize gidelim.

AKİF

Ne oluyorsun? Yüzüne bakan vücudunu gamdan, beladan yapılmış zanneder. Bir kederin varsa bu eğlence meclisinde niçin bulundun? Bey hem keyfimizi kaçıracak hem de beni kendine ortak etmeye çalışıyor.

ŞAHİN

Ya Rabbi, sen bilirsin! Nasıl meram anlatmalı? Kalk! Kalk gidelim diyorum. Sözümü dinlersen beni de herkesi de memnun edersin.

AKİF

Bey'in yine tutarak[1] zamanına tesadüf ettik. Otur şurada, otur da biraz zevkimize bakalım! Sözümü dinlersen beni de herkesi de memnun edersin.

ŞAHİN

Zavallı! Dünyadan habersiz!

AKİF

(*Hiç Şahin Bey'le ilgilenmeyerek, Bahtiyar Bey'e*) Bahtiyar! Sana ne oldu? Evvelden böyle meclislerin süsü, şenliği sendin. Hani o eski kahkahalar? Bir kere gelip de arkadaşına, kardeşine, Akif'ine bir selam vermek yok mu?

ŞAHİN

Gel, defolalım! Şuradan gidelim.

AKİF

Sen insana böyle musallat olmaya yeni mi başladın?

Bahtiyar! Gözlerin yaşla dolmuş! Ağlıyorsun, bu yaştan sonra çocuk mu oldun?

BAHTİYAR

Birader! Sen galiba sevdiğin adamı şehit oldu diye işitip de arkasından aylarca matem tuttuktan sonra karşında görmemişsin.

AKİF

Nasıl?

---

1 Huysuzluk, inat.

BAHTİYAR

Görmüş olaydın o kadar anlardın ki ağlamanın çocuklara özgü olmadığını. Bazı kere erkekler de ağlıyor, Beyim! Bazı kere erkekler de ağlıyor.

AKİF

Anlaşıldı. Biz Sinop'ta düşmana teslim etmeyelim diye gemiyi atmıştık ya! Herkes bizi şehit oldu zannetmiş, bunlar da işitmişler. Şimdi yanlarına geldik, ölü görmüş gibi gönüllerine bir hüzün, bir dehşet çöktü. Gelin! Gelin şuraya oturalım da Sinop'tan nasıl kurtuldum, herkesin ölü sandığı Akif nasıl karşınızda duruyor da hepinizle konuşuyor size anlatayım.

ŞAHİN

Hâlâ daha burada kalmaya mı çalışacaksın? Hâlâ sözümü dinlemeyecek misin? Allah aşkına gel!

AKİF

Bırakın efendim! Siz beni ölmüş bilmekle, ben de kendimi vücudum bu kadar sağlıklıyken ölü, bir içki meclisini de bu kadar eğlenceliyken mezar sanır da korkarım, öyle mi?

Ben saatlerce suyun, ateşin arasında kaldım; saatlerce ölüm etrafımda dolaştı, korku bir dakika hatırıma gelmedi. Şimdi öyle hayalle, hikâyeyle mi gönlüme korku düşecek?

(*Gizlice Şahin'e*) Ben dost meclisine bozgunluk vermek istemiyorum da bir dakika yanında bulunmayı bir ömre üstün gördüğüm karımın yanına gitmiyorum. Sen hiç düşünmeden beni kendi evine götürmeye çalışıyorsun.

ŞAHİN

Ah!..

AKİF

Yüzüme ne kadar da şaşkın şaşkın bakıyorsun! Yoksa Dilrüba da mı beni ölmüş biliyor? İnsaf edip de haberleri ondan olsun saklamadınız mı?

ŞAHİN

Haydi, bizim eve mi geleceksin, Sinop hikâyesi mi anlatacaksın, ne yapacaksan yap da yanımdan ayrıl! Şimdi beni çıldırtacaksın.

AKİF

(*Kendi kendine*) Gerçekten de Bey'in tutarağına denk gelmişiz! Dilrüba beni ölmüş bilse evde bu şenlik olmaz ya...

SELİM

(*Pencereden bakarak Şahin'e*) Süleyman Kaptan geliyor. Şimdi hakikat tamamen meydana çıkacak. Sana, "Şuradan defolalım, gidelim," dedim, anlatamadım.

AKİF

Allah aşkına, size bugün ne oldu? Hepiniz yüzüme ilginç yaratıklardan bir şey görmüş gibi bakıyorsunuz.

Beşinci Sahne

EVVELKİLER, SÜLEYMAN KAPTAN

AKİF

Babacığım! Efendim, babacığım! Siz de beni şehit olmuş sandınız da vasiyetimi yerine getirmek için buralara kadar yolculuğu göze aldınız, öyle mi? Ah! Öldükten sonra da bu derece hatırı sayılacağından emin olmak, insana ölümden kurtulmaktan daha lezzetli geliyor. Yok babacığım! Ölmedim. Ben vatanımın namusunu muhafaza etmek için canımı feda etmek istedim, kaderde yokmuş. Cephaneyi attım, etrafımı bir duman bürüdü. Gürültünün dehşetinden bir zaman kendimi kaybetmişim. Ayıldım, baktım ki denizdeyim. Yanı başımda da bir tahta parçası yüzüyor. Hazreti Musa'ya bir beşiği Nuh'un teknesi gibi güvenli bir yer yapan Rabbim, beni de o kadar ateşin, o kadar dalganın arasından o tahta parçasıyla kurtardı. Yanıma dakikada bir gülle düşerdi de sanki eli kılıçlı bir Türk'e rast gelmiş düşman gibi, çekine çekine etrafımda dolaşırdı, bir tarafıma dokunamazdı.

Dört kere denizin ta dibine gittim, hele birinde iki avcum çakıl taşıyla doldu, tahta parçası elimden fırladı, yine aradan bir dakika geçmeden Hakk'ın sevdiği kullarına gönderdiği hidayet gibi, beni arayarak üzerime gelmeye başladı. Denizin yüzüne yine o tahtayla çıktım. Meğer karaya yaklaşmışım. Bir delikanlı... Ah! Zavallı yiğit! Siz daima, "Eski Osmanlılarda başka insanlık, başka fedakârlık vardı. Şimdi

dünyada o mertler kalmadı," derdiniz ya. İş öyle değil, Babacığım! Şimdiki Osmanlılar da onların hakiki evladıymış. Fırsat düşerse hakikat anlaşılıyor. O delikanlı beni gördüğü gibi bir kere, "Boğuluyor," diye bağırdı, soyunabildiği kadar soyundu, denize fırladı, beni kurtardı. Hem kendi canını feda etti de öyle kurtardı. Ayağımız kuma basmıştı. Başucumuzda bir humbara[1] patladı. Yiğit üzerine kapandı da kendisini bana siper etti. Bununla da yetinmedi, vücudundan dökülen kanlar etrafında dal dal mercanlar oluşturmaya başlamışken hiç kendi halini düşünmeyerek iki eliyle belime sarıldı. Ne kadar kuvveti varsa bir yere topladı, "Alın kardeşler! Bir can verdim, bir can kurtardım," dedi. Beni kaldırdı, kenara fırlattı. Sahile çıktım baktım ki zavallı tamamen takatten kesilmiş. Dalgalara tutulmuş, gidiyor. Boğuluyor! Allah bilir, onu o halde görünce, kurtulduğuma bin kere pişman oldum.

ŞAHİN

(*Kendi kendine*) Daha kim bilir kaç yüz bin kere pişman olacaksın?

AKİF

Ah! Bilmezsiniz, insana kendi uğrunda bir canın öldüğünü görmek ne kadar ağır geliyor! Hemen, o dakikada soyundum. Yalnız ben değil, birkaç kişi daha hazırlandı. Ne fayda! Biz daha karadan iki arşın ayrılmadan çocuk gitti. Dalgadan bir türlü kendini kurtaramadı. Vücudunda mecal kalmamış, yine de yüzü gülüyordu. Bize de eliyle gelmeyin, gelmeyin, yollu işaret ediyordu. Bilmem, gülüşü dünyada kendisi gibi, başkası için can verecek insanlar gördüğünden miydi? Yoksa ölümden bir insan kurtardığına memnuniyetinden miydi?

(*Süleyman'a*) Ah! Babacığım, şehit olamadım. Lakin o kadar üzgün değilim. Siz ve daha başkaları arkamdan üzülecektiniz, ağlayacaktınız. Kurtuldum, Allah kurtardı. Kim bilir, hikmeti nedir?

---

1 İçine patlayıcı maddeler konulup havan topuyla ya da elle atılan, demir ya da tunçtan dökme, yuvarlak bomba. Kumbara.

Babacığım! Size de bunlar kadar durgunluk çökmüş. Devletim için hayatımı ne tehlikelere attığımı söyledim, gönlünüze tesir etmedi. Ecelin pençesinden ne türlü mucizelerle kurtulduğumu söyledim, yine gönlünüze tesir etmedi! Belki de tesir etmiştir lakin yüzünüzden anlaşılmıyor. Vücudunuzda can, kalbinizde hareket kalmamış gibi duruyorsunuz. Söyleyin! Bir şey olsun söyleyin! Dudaklarınız birbirinden ayrılsın ki bari ben de sizin hayatta olduğunuza inanayım!

Gemiyi attıktan sonra size sağ olduğumu mektupla bildirmediğime gücendinizse onda vallahi kabahatim yoktur. Denizde fena bir soğuk almışım. Baş hummasına uğradım. Daha dört beş güne gelinceye kadar yatakta, kendimi bilmez bir haldeydim. Kıyafetimden anlaşılmıyor mu?

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Şahin Bey'e*) Demek bunun bir şeyden haberi yok! Hiçbiriniz cesaret edemediniz. Biriniz söyleyemediniz, öyle mi?

ŞAHİN

Ağababa! Sen bizi musibet tellalı, virane baykuşu, kara haber müjdecisi mi zannettin? Kim haber verecek?

(*Çalgıcılara*) Ne bekler durursunuz? Burada hâlâ düğün var, hâlâ şenlik olacak zannında mısınız? Defolun şuradan. İşinize gidin!

AKİF

Şahin! Delirdin mi?

ŞAHİN

(*Ayağıyla içki takımına vurarak*) Kaldırın şunu ortadan! Düğün, eğlence böyle gün için midir?

AKİF

Şahin! Ne oluyorsun?

ŞAHİN

Haydin beyler! Şu garip ihtiyarı biraz kendi haline bırakalım da oğluna derdini anlatsın.

AKİF

Allah aşkına, ne oluyorsunuz? Cephanesini ateşlemiş, gemisini havaya uçurmuş da yine kurtulmuş bir adamı meraktan mı öldüreceksiniz?

Altıncı Sahne

SÜLEYMAN KAPTAN, AKİF, ESAT

SÜLEYMAN KAPTAN

Bırak gitsinler, bırak gitsinler, oğlum! Benden başka kimseden bir şey öğrenemezsin. Gel bakayım! Gülleye, kurşuna göğüs verdiğin, ateşten, sudan korkmadığın gibi, kedere, belaya da metanetle karşı durabilir misin? Asker olan kalbine açılacak yaralardan da etkilenmemek gerekir. Asıl mertlik odur.

AKİF

Söyle babacığım! Dünyada ben her şeye dayanırım. Kalbimi, yaraya dayanmakta vücudumdan güçlü bulacaksın. Lakin bu tereddüde dayanamayacağım. Evde çalgılara bakan düğün, yüzünüze bakan cenaze var zanneder.

SÜLEYMAN KAPTAN

Düğün var, oğlum! Karın, senden sonra sefil kalır, kimseyi düşünmez zannettiğin karın, vefasız çıktı. Şehit olduğunu işitir işitmez başkasına vardı.

AKİF

Ah!

SÜLEYMAN KAPTAN

Gördüğün ziyafet onun düğünüydü. Nikâh eden zat da şu Beyefendiymiş.

AKİF

Mübarek olsun! Ya Rabbi! Meğer o kadar riyayı, o kadar ihaneti, öyle güzel bir vücut içinde gizlemek de hikmetine uygunmuş!

SÜLEYMAN KAPTAN

Gel oğlum! Bu uğursuz evden, bu yılan yatağından çıkalım da seninle bir köşeye çekilelim. Hizmetimizi, devletimizi düşünelim.

ESAT

Ağababa, bağışlayın! Evden çıkmak bendenize düşer. Zaten evin sahibi, evin değilse sahibesinin sahibi beyefendi oğlunuzken, neden çıkması gereksin?

AKİF

Mübarek olsun dedik ya! Ev de sahibesi de mübarek olsun!

ESAT

Beyefendi! O nasıl söz? Hanım hâlâ nikâhınızda!..

AKİF

Ha! Merakınız onda mı kaldı? Değil efendim! Nikâhımda değil. Öldüğümü işitir işitmez başkasının nikâhına girmekten başka bir şey düşünmeyen kadın benim nikâhımda duramaz. Şimdi boşanma kâğıdını gönderirim. Daha merakınız giderilmediyse emin olun! Boşadım. Dilrüba'yı talakı selase[1] ile boşadım.

SÜLEYMAN KAPTAN

Benim mert evladım!

ESAT

Bey, lütfedin! Sabahtan beri uğradığım duygulardan kalbim o kadar şişti ki çatlayacak. Ben kimsenin karısına göz atmadım. Dul zannettiğim bir kadını nikâhladım. Davet ettiğim dostlar, babanız, siz, bana âşık maşuk engeli, ırz ve namus haydudu gibi bir gözle bakıyorsunuz.

AKİF

Sizi ne ilgilendirir Efendim?! Ne gözle bakarsak bakarız. Gözlerimize bakış dersi vermeye bir hakkınız var mı?

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Akif Bey'e*) Akif sus! Babanın bir sözünü kabul etmez misin? (*Esat'a*) Estağfurullah Beyefendi! Elbette size önce Dilrüba ilgi göstermiştir. Hatta bunun için yemin etsem, yemini bozan dönek olmam sanırım.

ESAT

Eğleniyorsunuz. Bu kadar olağanüstü bir hal içinde de alaydan vazgeçemiyorsunuz, öyle mi? Durun! Durun! Ben şimdi Dilrüba'yı buraya getiririm. O vakit anlarsınız ki önce ben mi onu istemişim, o mu beni istemiş.

AKİF

Ah!

SÜLEYMAN KAPTAN

Gerek yok...

---

1 Üç talak (boşama): Eskiden bir erkeğin karısını üç kez "boş ol" diyerek boşaması.

ESAT

Gerek var Ağababa! Gerek değil, mecburiyet var. Namusluysanız ben namusumu karınızda düzeltmeden buradan gitmezsiniz.

Yedinci Sahne

SÜLEYMAN KAPTAN, AKİF

SÜLEYMAN KAPTAN

Haydi oğlum! Her iş bitti de şimdi Esat Bey'in kendini aklamasını mı dinleyeceğiz? Haydi şu musibet zindanından çıkalım.

AKİF

(*Soğuk soğuk*) Niçin?

SÜLEYMAN KAPTAN

Burada ne işimiz kaldı?

AKİF

Cenabıhakk'ın kudretini seyredeceğim. Bakacağım. O kadar ahlak kötülüğüyle yüz güzelliğini birleştirdiği vakit ne şekilde birleştiriyor, anlayacağım! Dilrüba'nın yüzünde benim o masumluk perdesi, o sevgi belirtisi zannettiğim hafif hafif pembelikler, nazlı nazlı tebessümler ne zehirli düzgün,[1] ne yalancı örtüymüş, seyredeceğim! O kadar süslü, o kadar hoş bir hainin içyüzü meydana çıkarsa ne hal alıyor?

SÜLEYMAN KAPTAN

Çocuk! Sen hâlâ karıyı seviyorsun!

AKİF

Şu adamın, şu demin buradan giden adamın yalanını yüzüne çarpacağım ki başı parça parça olacak. Herif bilseniz ne kadar sinirlerimi bozuyor! Yüzünü gördükçe, Sinop'ta ölümden kurtuldum lakin hayatım ona nasip oldu sanıyorum.

SÜLEYMAN KAPTAN

Akif! Sen hâlâ karıyı seviyor musun?

AKİF

Estağfurullah... Belki... Öyle olsun... Ne yapayım?..

---

1 Fondöten.

SÜLEYMAN KAPTAN

Oğlum! O köpek bir kere kendini senden sonra, nasıl senden sonra, daha sen ölmeden evvel, daha sen sağ mısın, değil misin iyice anlaşılmadan başkasına teslim etti. Demin talakı selase ile boşadın. Şimdi bir kere de hülle[1] ile başkasına teslim ettikten sonra alacaksın da...

AKİF

Allah göstermesin! Baba, benden katilliği, haydutluğu ümit et fakat o namertliği seçersem anamdan emdiğim süt bana şehit kanı gibi haram olsun!

Sekizinci Sahne

EVVELKİLER, ESAT, DİLRÜBA (Çarşafla)

ESAT

Buyurun! Buyurun Efendim! Arada bazı açıklamalar yapmak gerekti de sizi onun için rahatsız ettim.

AKİF

(*Kendi kendine*) Of! Bilmem nasıl gebermiyorum! Canım da vücuduma benim buna müptela olduğum kadar müptelaymış.

DİLRÜBA

(*Biraz tereddütten sonra metanet ve kararlılıkla*) Buyurun! Ne istiyorsunuz?

ESAT

(*Şaşkın şaşkın*) Görüyorsunuz. Beyiniz, Allah bağışlasın, sağ. İşitilen haber yanlışmış! Zararı yok. Nasıl zararı yok! Sinirlerime fenalık geldi de ne söylediğimi bilmiyorum. Şükredilir. Allah babasına bir oğul, devletimize bir subay, size... Size de bir bey bağışladı.

SÜLEYMAN KAPTAN

Bizi burada bu saçmalıkları dinletmek için mi alıkoydunuz? Şunun çektiği hallere bakın! Size zerre kadar bir fenalığı do-

---

1 Medeni Kanun'un kabulünden önce, talakı selase ile boşanmış bir kadının ayrıldığı kocasına tekrar dönebilmesi amacıyla bir başka erkekle kısa süreliğine evlenip boşanması.

kunmayan adama bu kadar da eziyet edilir mi? Cellat neslinden mi geldiniz?

ESAT

Sabredin, Ağababa! Allah bilir ki benim çektiğim felaket ondan noksan değildir. Namusumu, insanlığımı kurtaracağım. Sizin, yalnız sizin mi, bir memleket halkının dilinden kurtaracağım.

(*Dilrüba'ya*) Söyleyin, Allah aşkına söyleyin! Sevdiğinizin başı için söyleyin! Şu nikâh için benden bir aldatma yahut bir zorlama gördünüz mü?

DİLRÜBA

Neye aldanacağım? Niçin zorlama göreceğim?

AKİF

Ah!

DİLRÜBA

Bey benim kocamdı. Hâlâ kocamdır. Ne çare nikâhındayım.

AKİF

Ah! Ne çare mi? Hayır! Hayır! İnsan başlı yılan, nikâhımda değilsin, ne istediğini serbestçe söyle! Ağzındaki zehri etrafına istediğin gibi saç! Seni demin boşadım. Hem de üç talak ile...

DİLRÜBA

Şimdi bakın! Ben kendini şehit olmuş zannettim. Bu genç yaşımda aciz kaldım. Yalnız düştüm. Hakk'ın emriyle birine varmak istedim. Sanki ben ahirete gitmiş olaydım o, kıyamete kadar bekâr mı oturacaktı? Bakın! Daha sağım, başkasına nikâh oldumsa o da geçerli değil. Çünkü kendi sağ duruyor. Öyleyken bir dakika beni görmeden, bir söz söylemeden boşamış. Sevgisinin derecesine bakın!

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Kendi kendine*) Ya Rabbi, yüz bin kere şükür olsun ki kullarına şeytan yerine bunu musallat etmedin! O, bunun yanında adeta bunamış bir hasta kalırdı!

AKİF

(*Bir zaman hayretle Dilrüba'yı süzdükten sonra*) Demek ne beni seviyordun ne de bu adamı seviyorsun. Sana bir koca, bir kâhya lazım. Kim olursa olsun, öyle mi?

DİLRÜBA

Siz beni seviyor muydunuz? Karısını seven adam onu öfkesine feda etmez. Sizin öfkeniz benden kıymetli olunca, benim de rahatım niçin sizden kıymetli olmasın?

AKİF

Allah'ım! Bak bu karı konuşuyor da hâlâ sağ duruyor! Kulların ne kadar hain olmalı ki Sabur[1] isminin himayesinden mahrum kalsın!

Babacığım! Babacığım! Beni bu karı katil edecek. Beni bu karı melun edecek. Beni kurtar! Kendi elimden kurtar. Gönlümün elinden kurtar! (*Süleyman Kaptan'ın kucağına yığılır.*)

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Esat'a*) Bu hallerden olsun ibret almazsınız ya...

ESAT

Orasını ben bilirim.

Dokuzuncu Sahne

DİLRÜBA, ESAT

DİLRÜBA

İbret aldınız. Bu halden ibret aldınız. Sizin bildiğiniz ondan ibaret oluyor, değil mi?

ESAT

Dilrüba!.. Of! Senden ne saklayayım, halinden memnun olmadım. Hiç memnun olmadım lakin ne yapaydın memnun olurdum, onu ben de bilmiyorum.

DİLRÜBA

Ben bilirim. Yedi ay birlikte geçindiğim bir adama babasının yanında, senin yanında, "Ben sizin nikâhlınızdım. Görmeyerek vardım. Kocasını, varmadan görmek kaç kuldan birine nasip olur? Fakat gördükten sonra bir türlü sevemedim, çaresiz çekip duruyordum. Öldüğünüzü işittim. Yine sabredecektim. Belki sizin gibi birine daha düşerim diye, ölünceye

---

1 "Çok sabırlı" anlamında Allah'ın isimlerinden.

kadar dul oturacaktım. Karşıma bu Bey çıktı. Yirmi senelik ömrümün içinde hiç görmediğim haller gönlümde meydana gelmeye başladı. Sevdim. Sevmek tercihle değildir ya... Onun için nikâhına girdim. İstese karısı değil, esiri de olurdum."

ESAT

Allah aşkına sus!

DİLRÜBA

"İstese esiri olmak değil, yoluna da ölürdüm. İşin gerçeği budur," demeliydim de o zavallıyı kederinden öldürmeliydim. Kendimi de size ne kadar mahkûmsam öyle göstermeliydim. Belki o vakit, halimden memnun olurdunuz.

ESAT

Allah aşkına bana acı! Sözlerinle canıma kastediyorsun.

DİLRÜBA

Zararı yok! Sevginin birinci özelliği sevdiğini inandıramamaktır. Bırakın! Beni siz de bırakın! Akif sağ geldi ya! Yerine Dilrüba gidiversin.

ESAT

Sen beni öldürmek istiyorsun.

DİLRÜBA

Hayır, ben öleceğim. Ecel erkeklerden merhametlidir. Zavallı Dilrüba'yı yalnız bırakmaz. (*Kapıya doğru koşarak kendi kendine*) Elimden bu mu kurtulacak?

ESAT

Dilrüba! Ah, gitti. (*Kapıdan bakarak*) Ellerini yüzüne kapamış, ağlaya ağlaya gidiyor. Ah! O beni gerçekten sevsin, ben onu gerçekten seveyim de birbirimizden mahrum olalım!.. Niçin mahrum olacakmışız? Sebep? Ama Akif de seviyormuş. Bir adamın münasebetsiz hevesi için iki can mı kaybedelim?! Sevmeyeydi! Ağır şey!.. Bir müddet de Dilrüba'ya o sahip olmuş... Kahrolaydı da sahip olmayaydı!

Perde kapanır.

IV. Perde

Bir Meyhane

Birinci Sahne

AKİF, MEYHANECİ

AKİF

Meyhaneci! Oradan bir rakı getir!

MEYHANECİ

Baş üstüne Beyim! Hazır efendim, buyurun! Afiyet olsun.

AKİF

Bari içilir bir şey olsaydı.

MEYHANECİ

İçilir bir şey mi olsa?! O da söz mü? Birinci mastika.[1] Asıl sakız. Sizin gibi beylerim için özel olarak İstanbul'dan getirtirim.

AKİF

Be herif! Biliyorsun ki verdiğin rakıyı nasıl olsa içeceğiz. Çünkü memlekette bundan başka meyhane yok. Hesabını da kaç paradan istersen göreceğiz. Çünkü meyhanede pazarlık olmaz. Öyleyken hiç lüzumsuz yere yalan söylemekte ne lezzet bulursun?

MEYHANECİ

Ne yapalım Beyim?! Geçineceğiz. Geçinmek için yalnız biz mi yalan söylüyoruz?

---

1 Sakız rakısı.

AKİF

(*Üzgün bir tavırla*) Hayır, hayır. Ben dünyada, geçinmek nerede kalır, eğlenmek için öyle yalan söyleyenler bilirim ki meyhaneciler değil, dolandırıcılar bile onların yanında nurdan temiz, gümüşten saf kalır.

(*Ara sıra içerek*) Of! Başıma bir ağrı gelse de zihnimin parlaklığını doğal halinden azıcık eksik bulsam da istediğim gibi iş göremem diye kederimden helak olacak hallere gelirken, belki hastalanır, devletimin hizmetinden bir iki gün uzak kalırım korkusuyla meyve yemeye cesaret edemezken şimdi bu su şeklinde yaratılmış ateşle beynimi eritiyorum, ciğerlerimi yakıyorum.

Daha dört gün evvel zihnimdeki hayaller canımdan azizdi. Hayal yine o hayal. Birbirimize can düşmanı olduk. İçkiyle mahvetmeye çalışıyorum. Mahvetmesem o beni kederle öldürecek. Bir türlü... Bir türlü mahvetmek de mümkün olmuyor. Sanki yüreğim kızgın demirlerle dağlanmış!

Ne de zalim zehir! İnsanı öldürecek. Lakin senelerce süründürdükten, organlarının her birini ayrı ayrı parçaladıktan sonra öldürecek. Sanki Dilrüba haininin mayasından yapılmış!

Acaba bunun müptelaları neresinde neşe bulur? Ağızdan bir alev gidip de birkaç dakikada bir kere dokunduğu yerleri yakarak kalbi, ciğeri, ayrı ayrı her bir damarı dolaştığını hissetmekte insan için ne keyif vardır?

Deli, bu halleri biliyorsun da yine içiyorsun. Evet! Ben öteki yılanın zehrinin de içkiden bin kat, yüz bin kat şiddetli olduğunu bildiğim halde seviyorum. İçeceğim. İçeceğim. Zamanı içki öldürüyor. Kalbi içki uyuşturuyor. Zihnimin yangınını içki köreltiyor. Of! Dünya böyle bir bela zindanı olsun da ben yirmi sekiz yaşına girinceye kadar onu bir keyif yeri bileyim! Ne mecnunmuşum!

Ah, inanma! İnanma! Dünyada hiçbir şeyin görünüşüne inanma! Bir memleket mi gördün, kâgir binalarını mı beğendin? Bir kere de duvarlarının deliğini bucağını karıştır. Bak içinde ne iğrenç renkli yılanlar ne korkunç görünümlü akrepler bulursun. Dağlarda, bağlarda süslü süslü açılan çiçeklere, tatlı tatlı çağlayan sulara mı aldanıyorsun? Hele bir

ağacın dibinden, bir çayın kenarından bir iki karış toprak karıştır, bak kaç cenaze parçasına rastlarsın ki ya üzerinde dost bıçağıyla açılmış yara izinden ya da içine yâr eliyle dökülmüş zehir kalıntısından geçilmez.

Bir insan seviyorsun, vücudunun ve yüzünün güzelliğine vurulmuşsun, öyle mi? O bir örtüdür. Seni aldatmak için yapılmış bir örtüdür. Yüzüne baktıkça mahzun mahzun duruyor. Sana sevgi mi gösteriyor? Ah! Bir kere de o örtünün altındaki kemikleri görsen... Görsen ki nasıl korkunç korkunç durur. Nasıl çirkin çirkin güler de seninle eğlenir!

Of... Dünya, dünya! Cehennemde bir kul isyan ederse Cenabıhak cezalandırmak için sana göndersin!

İkinci Sahne

EVVELKİLER, BİR ÇALGICI, SÜFYAN, HALK

AKİF

Akşamcılar dolmaya başladı.

ÇALGICI

(*Tezgâhın yanında*) Gel bakalım! Şuradan bize bir rakı ver! Yirmilik olsun. Ağalara da bizden birer tane caba...

MEYHANECİ

Buyurun! Sen bugünlerde altın kesmeye başladın. Allah versin.

ÇALGICI

Bir hanım bir haftada iki kere kocaya varır, iki kere düğün yapar da yine çalgıcı para kazanamazsa ağalarımıza cehennemde mi türkü söyleyip de zenginleyecek?

BİR KÖYLÜ

Bir haftada iki koca, iki düğün mü? Amma gayretli hanımmış!

MEYHANECİ

Allah'ını seversen nasıl oldu? Herkes bir şey söylüyor. Memlekette işler geçsin de doğru haber meyhanede bile öğrenilemesin! Görülmedik şey!.. Sen işte düğündeymişsin, elbette işin doğrusunu bilirsin.

AKİF

Mezar köşesine saklansam yine bu sözlerden kurtulamayacağım!

ÇALGICI

Nasıl olacak? Hanım bir beye vardı. Meğer eski beyi sağmış. Biz düğün üzerindeyken çıkagelmesin mi?!

MEYHANECİ

Ey... Sonra ne oldu?

ÇALGICI

Sonra ne olacak? Yeni nikâh bozulmuş. Eskisini de Hanım bozdurmuş. Kadınlar neyi ister de ellerinden kurtulur? Yine tuttu berikine vardı.

AKİF

Ah!

MEYHANECİ

Dün düğün oldu! Bu gece güveyi girecek.

AKİF

Ah! Kurtulur kurtulmaz yine sevgilisinin kucağına koşmuş, öyle mi? (*Elini trapezeye*[1] *vurarak*) Ben o köpeği mutlaka gebertirim.

MEYHANECİ

Beyefendi, bir şey mi istediniz?

AKİF

(*Kendini toplayarak*) Gel, şişeyi doldur.

MEYHANECİ

Geliyor Beyim! Hanım'ın eski beyi sağmış da niçin öldü bilinmiş?

ÇALGICI

(*Akif Bey'i görerek Meyhaneci'ye*) Konuşmayı kes! Dilin tutulsun. Hanım'ın eski beyi arkada oturuyor. Bak gözlerinden ateş fırlamaya başladı.

BİR KÖYLÜ

Niçin öldü bilinmiş? Niçin?

BİR YERLİ

Onu çalgıcı ne bilecek? Süfyan Ağa'ya sor! Öldüğüne şahit olanların biri oydu.

---

1 Masa, yemek masası.

SÜFYAN

Sus! Sen de ağzına gelen saçmalığı söyleyip durma!

AKİF

Şahit bu pislikmiş, öyle mi? Ben şimdi işin gerçeğini meydana çıkarırım, yüreğini parçalayıp da öyle çıkarmak gerekse yine çıkarırım. (*Yavaş yavaş Süfyan'ın yanına giderek*) Senin, ömründe ölülerle konuşmuşluğun var mıdır?

SÜFYAN

Ben büyücü müyüm?!

AKİF

Bilmem? Fakat yalancı cellatsın. Orasını bilirim. Hem de iyi bilirim.

SÜFYAN

Ağa, benden ne istersiniz? Şurada kendi kendime oturuyorum. Benim öyle yalancı cellada filana aklım ermez.

AKİF

Melun! Yalancı cellada filana aklın ermez de Akif Bey'in öldüğüne nasıl şahitlik ettin?

SÜFYAN

Akif Bey gemisini attı. Karaya çıkardıkları vakit üzerinde candan hiç eser bile yoktu. Herkes ölü zannetti. Biz de öyle sandık. Hatta ben sandalla iskeleden ayrıldığım zaman mezarını bile ismarlamışlardı.

AKİF

Edepsiz yalancı! Gözünün önünde duruyorum da bu yalanları yüzüme karşı söylüyor. Ne Allah'tan korkuyor ne kendinden utanıyor! Köpek! Akif Bey benim. Denizden çıktığım zaman şimdikinden sağlamdım. Beni nasıl üzerimde candan eser yok gördün de ölü zannettin?

Ne şaşkın şaşkın yüzüme bakıyorsun? Bu yalanı niçin söylediğini söyleyeceksin? Şimdi söyleyeceksin. Söylemezsen yahut bana da yalan söylemeye kalkışırsan, yalancılara lanet eden Allah'ın Kahhar[1] ismine yemin ederim ki beni yalandan gönderdiğin ahirete seni gerçekten gönderirim. Hem de yalancı şahitlikle değil. (*Cebinden bir revolver çıkararak*)

---

1 Kahreden, yok eden.

Bununla gönderirim. Bunu gördün mü? Dünyayı, senin gibi on iki pisliğin varlığından temizlemeye yeter.

MEYHANECİ

Aman Beyim! Ayağınızı öpeyim. Polis duyar da meyhaneyi kapatır.

AKİF

Yıkıl oradan! Sen de cehennem yolunda bu hınzıra arkadaşlık etmek mi istiyorsun?

BİR YERLİ

(*Meyhanede bulunanlara*) Kalkın, şuradan sağ salim gidelim! Bunlar bir iş çıkaracak da sonra belası bize dokunacak... (*Herkes birer birer çıkar.*)

Üçüncü Sahne

AKİF, SÜFYAN, MEYHANECİ

AKİF

(*Süfyan'a*) Söyle bakayım! Yalancı şahitliği niçin yaptın? Seni kim teşvik etti? Hâlâ susuyor! Şimdi bir kurşunda beynini parçalayacağım. Hayvan, yalancı şahitlik etmiş, Allah'ına, dinine ihanet etmişken şimdi susacak da efendisine, arkadaşına sadakat gösterecek! Sanki ben işin hakikatini bilmiyorum. Sanki ben Esat Bey'i görmedim.

SÜFYAN

Be adam! Kaçamak yolları gösterip de bana bir daha yalan söyleteceksin, öyle mi? İlla ki başıma bela mı olmak istiyorsun? Esat Bey kimdir? Vallahi billahi, ne türlü yemine inanırsan... Bir oğlum var, ölüsünü omzumda mezara götüreyim ki ben Esat Bey'i bilmem. Bana Esat Bey adında bir adam şahitlik için bir şey söylemedi, bir şey vermedi.

AKİF

Alçak, Allah rızası için mi yalancı şahitlik ettin?

SÜFYAN

Siz karınızı bilmiyor musunuz? O kocasız durabilir mi?

AKİF

Ah!

SÜFYAN

Öldüğünüzü işitmiş. Başka bir bey tasarlamış. Geldi, bana musallat oldu. Fakirlik var, ne yapayım? Allah affeylesin! Ben de sizi öldü diye işitmiştim...

AKİF

(*Sözünü keserek*) Kalk! Kalk melun, şuradan defol! Beni şimdi gerçekten öldürdün. Küre'nin[1] ta orta yerindeki ateşe düşeydim de buraya gelmeyeydim. Ya Rabbi! Ne büyük günahım varmış ki beni bu hallere düşürmek için bir günde iki kere ölümden kurtardın? Kalk şuradan cehennem ol diyorum, şimdi ciğerlerini kucağında görürsün.

(*Süfyan çıkar*)

Dördüncü Sahne

AKİF, MEYHANECİ

AKİF

Ah! Geçen gün söylediği sözleri işitmişken yine bu kadar hain olduğunu düşünemezdim. Meyhaneci şuradan rakı getir! Şu altını da al! Hesap lazım değil. Hepsi senin olsun. Sana zararımız dokundu. Müşterini kaçırdık.

MEYHANECİ

Bereket versin, Beyim! Allah ömrünüze bereket versin. Keşke her vakit bir müşteri gelse de sizin gibi gelse!.. Onlar sizi rahatsız ettiler.

AKİF

Haydi, haydi işine bak! Bana arkadaş lazım değil. Ah! Benim öldüğümden emin değilken başkasına varmaya kalkışsın. Hatta öldüğümü ispat etmek için yalancı şahitler tedarik etsin. Dilrüba... O, insan yüzüne baktıkça vefadan, sevgiden yaratılmış bir melek gibi görünen Dilrüba! O, başım ağrısa kederinden can verme derecesine gelen Dilrüba! Ölümümü yoktan icat edecek kadar arzu etsin!..

---

1 Dünya, yerküre.

Ya Rabbi! İnsanın gözlerine yalandan o kadar tatlı baygınlık çöker mi? İnsan yüzüne yalandan o kadar şirin mahzunluk gelir mi? Hınzırı kudretine delil göstermek için mi yarattın? Yaptı. Hepsini yaptı. Sonunda beni bu hale getirdi. Kendi bu gece... Ah! Bu gece beyinin koynuna girecek! O ağız, o bana, "Uğrunda ölürüm," diyen ağız, Esat'a kim bilir neler söyleyecek?!

Bu gece, bu gece o vücut, yanımda yattıkça kendimi iki ruha sahip zannettiğim o vücut, başkasının kucağına nasip olacak! Bana vaktiyle ne kadar sevgi gösterdiyse başkasına da o kadar sevgi gösterecek! Kim bilir, belki de onu gerçekten seviyor...

Ah! Ölmeli. Dilrüba gebermeli. Mutlaka, mutlaka gebermeli!.. O yılanın dünyadan vücudu kalkmayınca ben yaşayamayacağım. O akrebi ezip de kanını üzerine sürmeyince, yüreğime açtığı yaranın acısı dinmeyecek. Mutlaka gebermeli. Hem de benim elimde gebermeli! Benim canıma kastetmiş, sağken ölü göstermeye çalışmış, öyle mi? Sonunda diri diri ölü haline getirdi ya! Ruhum ölmüş. Yalnız meydanda vücudum geziyor. Onu da kin ve intikam adında iki peri tuttu. Onlar gezdiriyor. Her saat ölüyorum. Can çekişmekteki acıyı her dakika vücudumda hissediyorum. Ölüm azabını hayat kadar uzatıverseler benim halimin aynısı olur. Ah! Bu hallerden sonra o, başkasıyla mı sefa sürecek? Mutlaka öldürürüm. Öyle tabiatın mükemmelliğine şüphe getirecek kadar alçak bir varlığın, dünyada hiç lüzumu yoktur.

Ama katil olacakmışım... Ne olursam olayım. Ben onun bir avuç kanını içeyim de isterse Allah her damlasından gönlümde bir cehennem yaratsın. Belki yine çekeceğim azap bundan iyi olur.

Niçin katil olayım? İnsan bir düşman gemisine rastlıyor, batırıyor, içinde bin bin beş yüz kişi de beraber batıyor. Yine katil olmuyor. Bir gemi düşman canı yakmak da bu melunun yerini tutar mı?

Ah! Ben sevgi için yaratılmıştım. Askerlik için terbiye olmuştum. Şimdi gözüme katillikten başka bir şey görünmüyor.

Şu dünyada hiçbir şey düşünmeye gücü kalmayan aklımla, katilliğe tuhaf tuhaf yorumlarda bulunuyorum!

Beni bu hallere getiren kahrolsun! Ben sebep olmazsam nereden kahrolacak?.. Öldüreceğim. Mutlaka öldüreceğim. Gönlümün alçaklığına bak! Bu kadar ihanetten sonra hâlâ seviyorum. Hâlâ geberip de arkamda bırakmaya, yaşayıp da başkalarının koynunda görmeye bir türlü razı olamıyorum. (*Ağlayarak bir tarafa yığılır. Kendini muayene ederek*) Vücut! Vücut! Ne zayıf alet ne aciz şeymişsin! Üç gece uykusuzluğa, üç gün rahatsızlığa dayanamıyorsun. Birkaç salkım üzümden çıkan alkolün ağırlığını kaldıramıyorsun! Bari şurada biraz gebereyim, yatayım. Ya sonra uyur kalırsam, sabaha kadar uyanamazsam da o, o muradına nail olursa? O bu gece gelin olmuşken yarın sabaha kadar yaşarsa? Ah! Cenabıhak göstermesin! Sonra vücudumun her parçasını dişlerimle koparsam kendi intikamımı yine kendimden alamam. (*Acı acı gülerek*) Benim bu halde gözüme birkaç dakikadan fazla uyku mu girer? Tutalım ki girsin. Meyhaneciye tembih edip de kendimi uyandırtmak imkânsız değil ya... Meyhaneci! Buraya baksana, sağır mısın?

MEYHANECİ

Efendim geliyorum. Kadehleri yıkıyordum... Affedersiniz buraya sizin gibi zatlar teşrif ediyor. Her şey temiz olsun, pak olsun, efendilerim izzet görsün, ikram görsün derim. Buyurun, bir emriniz mi var?

AKİF

Birinci emrim, yanıma geldiğin vakit az konuş!

MEYHANECİ

Peki efendim, emir sizin. Tek siz rahatsız olmayınız da isterseniz hiç konuşmam. Dilsiz olurum. Kulunuzun işi efendilerini memnun etmek değil mi? Mademki konuşmamı istemiyorsunuz, niçin konuşayım?

AKİF

Hâlâ konuşuyorsun!

MEYHANECİ

Sustum. İşte sustum, efendim.

AKİF

İkinci emrim: Ben şurada biraz uyuyacağım; ezan okunduğu gibi beni kaldırırsın, anladın mı? Ezan okunduğu gibi kaldı-

rırsın. Eğer tembihimi unutursan billahi seni yarın papazlar kaldırır da bir daha ezan okunduğunu işitemezsin.

MEYHANECİ

Kaldırmayıp da ne yapacağım, a Beyim! Hizmetinizden başka ne işim var? Zaten ezan okunduğu gibi burası kapanır. Kulunuz da ben de eve giderim. Giderken efendimizi kaldırırım. Bir yastık daha getireyim mi efendim?

AKİF

İstemez!

MEYHANECİ

(*Akif Bey'in kadehe rakı doldurduğunu görerek*) Emrederseniz tazesini getireyim?

AKİF

Lazım değil! Elverir. Mevcut olan elverir. Haydi sen işine bak! Ah! Çürüksu'ya niçin bugün gelip de aralarına gerçekten ölü gibi girmedim? Yok... Hayır... Daha iyi oldu. Evvel gelişim daha iyi oldu. Bugün geleydim işi nereden haber alırdım? Zifaftan sonra haber alırdım. Evet! Zifaftan sonra haber alaydım da bir felçle gebereydim, o yine beyine kalaydı, öyle mi? Yine aralarına girerim. Ölü gibi giremezsem de ölüm gibi girerim, ecel gibi girerim. Öldüreceğim. Mutlaka ben bu gece o köpeği öldüreceğim. Mutlaka yarın ona teneşirden başka gelin hamamı[1] göstermeyeceğim. Evin girilecek çıkılacak yerlerini bilmez değilim ya. Duvardan aşamaz mıyım? İncir ağacına tutunup da küçük odanın penceresinden giremez miyim? Zifaf elbette şahnişindedir.[2] Şüphe mi var? Hanım eğlenecek, elbette evinin en ferah odasını seçer. Küçük odanın şahnişine kapısı olduğunu niçin düşünsün? Benim küçük odada olacağımı nereden bilecek?

Ah! Hele biraz uyuyayım. Bak! Ellerim nasıl titriyor? Bu zayıflıkta kalırsam korkarım kurşun kalbine isabet etmez. Korkarım kendi geberir de kalbi, o vücudunun numunesi,

---

1 Damat evindeki kadınların gelini, düğünün ertesi günü hamama götürerek yaptıkları tören.

2 Eski Türk mimarisinde odanın sokak ve bahçeye bakan cephesinde yer alan üç yanı pencereli çıkma, cumba.

tabiatının özü, hainliğinin kökü, şeytanlarının yuvası olan kalbi, yine eski halinde kalır.

Ah! Hemen uyuyacağım! Hayatımın ölümle ne kadar farkı varsa uyanıklığımın da uyku ile o kadar farkı kalmış. Of... Bu yastık da başıma mezar taşı kadar sert geliyor.

MEYHANECİ

(*Kendi kendine*) Yattı. Allah rahatlık versin. Bu gerçekten bey. Ne kadar huyuna göre gidersen o da senin o kadar huyuna göre gidiyor. Üste bol bol bahşişler de veriyor. Acaba uyudu mu?

(*Yavaş yavaş yanına yaklaşarak*) Galiba uyumuş... Yok, sanki uyumuş...

AKİF

(*Uykuda*) Ah! Sana ne? Mutlaka bir kere göreceğim.

MEYHANECİ

Kimi görecek? Uyumuş da sayıklamaya bile başlamış! Of! Ne de acayip meslek! On sekiz yıldır meyhaneciyim. Yanıma kim gelirse tıpkı dünyaya gelir gibi geliyor. Deliyse birkaç lokma şey yiyor, birkaç kadeh şey içiyor, hayvan gibi hiç manasız yere sıçrıyor. O yatıyor sızıp bir tarafa yıkılıyor. Ertesi gün yine, yeniden başlıyor. Biraz aklı varsa buraya gelir. Bakarsın ki mahzun, dünyanın her halinden bıkmış. Meyhaneden başka bir eğlence yeri görememiş. Dünyaya geldiği günden beri arayıp arayıp da bir yerde bulamadığı neşeyi bu şişenin içinde sanmış. Ne kadar şey içerse ya gözlerinden ya kalbinden o kadar yaş döker. Dikkat edersen kalbinden ne kadar yaş döküldüğü ne kadar kan aktığı yüzünün halinden görünür. Bir cama baktığın vakit öte tarafına yağmur yağdığı nasıl görünürse, basbayağı öyle görünür.

Elli sekiz yaşındayım. İnsan içine karışalı kırk dört yıl oluyor. Tam kırk dört yıl evvel bizim paşanın kilerci yamağıydım. Bugün şurada meyhaneci ustasıyım. Dünyanın hali daima bir. Her yerde bir. Her zamanda bir. Daima deli, şen, akıllı, mahzun!

Of... Benim de biraz aklım mı vardır, nedir? Şunun bunun halini düşünür de kendi kendime mahzun olurum. Bey, karısından ihanet görmüş! Vefa umduğunun cezasıdır.

Beşinci Sahne

AKİF (uykuda), MEYHANECİ,
SÜLEYMAN KAPTAN, ŞAHİN

MEYHANECİ

Ha! Şahin Bey! Yanında da eski Osmanlılardan bir ihtiyar adam! Galiba o da bu yaşa girmişken yine dünyayı anlayamamış da meyhanede neşe, eğlence aramaya geliyor.

Buyurun efendim. Lütfedin. Biraz yavaş davranın ki şurada bir bey uyuyor.

ŞAHİN

(*Süleyman Kaptan ile beraber Akif'e bakarak*) İşte, ben size demedim mi?

SÜLEYMAN KAPTAN

Evet! Hakkınız varmış.

MEYHANECİ

Sizden iyi olmasın. Nazik bir zat! O kadar nazik ki siz de bir dakika konuşsanız rahatsız olmasını istemezsiniz.

ŞAHİN

Korkma! Korkma! Biz onu rahatsız etmeye gelmedik. Şuradan bana bir rakı getir!

MEYHANECİ

(*Süleyman Kaptan'a*) Siz bir şey emretmez misiniz?

SÜLEYMAN KAPTAN

Sade bir kahve...

MEYHANECİ

Kahve mi? Şükür! Ömrümde bir kere olsun meyhanede kahve içeni de gördüm. Rakınız geliyor, Beyim! Şimdi kahveniz de hazırlanır, Efendim.

ŞAHİN

Nereye?

SÜLEYMAN KAPTAN

Uykudan kaldıracağım.

ŞAHİN

Acımaz mısın? Geldi geleli gözlerinin kapandığını daha şimdi görüyoruz.

SÜLEYMAN KAPTAN

İçkinin kuvvetiyle uyumuş.

ŞAHİN

Haydi bakalım! Şimdi siz de içiyor diye azarlamaya başlayın!.. Sizden azar işitmekten başka zavallının başına gelmedik ne kalmıştı?

SÜLEYMAN KAPTAN

Bey, çocuk musun yoksa beni bunak mı sanıyorsun? Oğlumu yirmi sekiz yaşından sonra terbiyeye kalkışacağım, terbiye için de arayacağım arayacağım böyle bir zamanı bulacağım, öyle mi?.. Yüreği pek mahzun. Biraz teselli veririm diye uyandırmak istedim.

ŞAHİN

Ağababa! Pek tatlı uyuyor.

SÜLEYMAN KAPTAN

Ah! Meyhane köşesinde tatlı uyku mu uyunur? Her neyse... Uyusun!

MEYHANECİ

(*Mangal başında kahve cezvesi önünde olduğu halde ağır ağır mırıldanmayla*)

Ağla âşık kanlar ağla
Coşkun sular gibi çağla
Gönlünü ateşle dağla
Yâr el koynunda yatıyor
Kolu boynunda yatıyor.

ŞAHİN

Sus! Nefesin tutulsun!

SÜLEYMAN KAPTAN

Bak! Tatlı tatlı uyuyor demiştin. Aradan iki dakika geçmeden ne fena inlemeye başladı.

ŞAHİN

İnliyor... İnliyor...

SÜLEYMAN KAPTAN

Gönlü yaralanmış. Vücudu sağlam görünüyor da canı hasta.

AKİF

(*Uykuda*) Yok... Değil! O değil... Koynunda yatan o değil... Dilrüba beyazdır. Mehtap gibi beyazdır. Bu siyah... Bu adeta

siyah... Arap gibi, gece gibi siyah... Vücudu Dilrüba'nın saçlarına benziyor. Ah! O... O... Kararmış. Gönlündeki karanlık yüzüne çökmüş. Cehennem yılanı, derini mi soydular? Gülüyor. Kollarını açıyor. Bana, bana gelecek. Bana geliyor. İstemem. İstemem, sen bana vefasızlık ettin. Ah! Değil... Değil... Ötekine gidiyor! Gitti, sarıldı. Hani? Hani? Tabancam nerede? Şu köpeğin suratını kan içinde bırakayım da bari öteki iğrensin, iğrensin, iğrensin! Ben iğreniyorum. Ah!.. Ah!..

ŞAHİN

Ne fena sayıklıyor!

SÜLEYMAN KAPTAN

O sayıklamak değil. Uyku haliyle gönlündeki kuruntular taşıyor da ağzından dökülüyor.

ŞAHİN

Nasıl kuruntu?

SÜLEYMAN KAPTAN

İşitmediniz mi? Allah bilir ama karıyı öldürmeye niyet etmiş!

ŞAHİN

Allah göstermesin! Öyle bir fahişenin yoluna Akif katil mi olacak?

SÜLEYMAN KAPTAN

İnşallah benim zannım yanlış çıkar. Şu kadar var ki bunu korumak lazımsa bu gece lazımdır. Biliyorsunuz ya zifaf bu gece olacak. Biz mutlaka bu gece orada bulunmalıyız.

ŞAHİN

Ben bulunamam. Bulunursam Akif'ten evvel ben katil olurum.

SÜLEYMAN KAPTAN

Evet! Sizin lüzumunuz yok. Ben bulunmalıyım. Siz zaten orduya gideceksiniz. Lakin nasıl bulunurum?

ŞAHİN

O kolay. Ben şimdi sizi götürür, Kamer'e teslim ederim.

SÜLEYMAN KAPTAN

Hiç kabul eder mi?

ŞAHİN

Kabul eder. Eline bir altın verdiğin gibi, sizi değil şeytanı bile kabul eder.

SÜLEYMAN KAPTAN

Bu gece zifaf gecesi...

ŞAHİN

O bir altın görsün de isterse Kadir Gecesi olsun.

SÜLEYMAN KAPTAN

Bey! Gider birine söyler. Sonra tedbirimizi bütün bütün hükümsüz bırakırız.

ŞAHİN

Bir altın kazanacak, değil mi? Kimseye söylemez. Sorgu meleklerine bile söylemez.

SÜLEYMAN KAPTAN

Çocuk pek fena inliyor. Şunu uyandıralım da biraz lakırdı edelim. Belki halini anlarız. Tedbirimizi de ona uydururuz. Akif! Akif!

AKİF

(*Uyanarak*) Ha! Kim o? Baba... Ah! Siz misiniz? Affedersiniz.

SÜLEYMAN KAPTAN

Otur oğlum! Özre gerek yok. Dünyada insanın başına her şey gelir. Vaktiyle kim bilir biz de ne kadar özür dilenecek işlerde bulunduk.

AKİF

Ben bu sözlerle teselli olur muyum sanırsınız? Akif sarhoş oluyor, meyhanede sızıyor, babası ayağına geliyor da uyandırıyor...

SÜLEYMAN KAPTAN

Oğlum! Bir iki söz söyleyeceğim. Laf dokunduruyor, azarlıyor zannetme! Konuşalım. Babaca oğulca değil, kardeşçe konuşalım! Beni Atıf farz et! Bıyığım sakalım olmasa tıpkı ona benzerim, değil mi? Şu içkinin bu kadar fenalığını bilirsin de niçin müptelası oldun?

AKİF

Babacığım! İçki hayali kırıyor. İnsanı düşünmekten alıkoyuyor. Ben de dünyanın halini düşünerek yaşamayı ölümden bin kat lezzetli görüyorum. Düşünmeyerek ölmek istiyorum. Onun için içiyorum.

SÜLEYMAN KAPTAN

Akif! Sen Dilrüba'yı hâlâ seviyorsun.

AKİF

Ben mi? Ne yalan söyleyeyim hâlâ seviyorum. Hakkınız var. Hâlâ seviyorum. İçindeki sevginin beraber çıkacağını bilsem billahi şimdi tırnaklarımla göğsümü parçalar gönlümü bulunduğu yerden koparır da gözünüzün önünde parça parça ederdim.

SÜLEYMAN KAPTAN

Lakin iyice biliyorsun ya, o seni sevmiyor. O kadar sevmiyor ki üç gün evvel seni yalanla öldürmeye çalışmış! O kadar sevmiyor ki bu gece başkasının koynuna giriyor.

AKİF

Biliyorum. Biliyorum, babacığım, onun için değil mi ki ben de onun...

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Sözünü keserek*) Ey!..

AKİF

(*Kendi kendine*) O ne kadar telaşlı soru! Galiba şüphelenmiş. (*Süleyman Kaptan'a*) Ben de onun elinden kurtulmaya çalışıyorum da nasıl kurtulacağımı bilemiyorum.

SÜLEYMAN KAPTAN

Kurtulmayı başaramazsan intikamını almayı da mı başaramazsın?

AKİF

İntikam mı? Nasıl intikam?

SÜLEYMAN KAPTAN

Mesela karıya hükümetçe ceza verdiririz, İmamevine[1] attırırız. Çünkü senin ölümüne şahitlik edenler yalancı şahitmiş. Onları bu yalancı şahitliğe teşvik eden de Dilrüba'dır.

AKİF

Ah!

SÜLEYMAN KAPTAN

Soruşturdum. Zaten herkes de biliyor. Ne vakit olsa ispat edebiliriz. Senin bir şeyden haberin yok.

AKİF

Var. Benim ondan da haberim var. Hem o kadar işten haberiniz var hem de niçin içtiğimi soruyorsunuz! İntikam mı

---

1 Kadın hapishanesi.

dedinizdi? Dilrüba'yı imamevine göndereceğiz de o yaşayacak, ben de yaşayacağım. Hem de birbirimizden ayrı yaşayacağız! Buna mı intikam diyorsunuz?

SÜLEYMAN KAPTAN

Demek... Yine beraber yaşamak istiyorsun?

AKİF

Ah! İstemem. Oğlunu sever misin? Seversen bana bir daha o lafı söyleme! Evet beraber yaşamayı gönlüm istiyor, cehennemde yaşayacak olsak da isteyecek. Namusum kabul etmiyor. Cennette yaşayacak olsak da yine kabul etmeyecek.

SÜLEYMAN KAPTAN

Karının seninle yaşamasını istemiyorsun, başkasıyla yaşamasını istemiyorsun, kendi kendine yaşamasını istemiyorsun! İstediğin nedir? Ne yapsın? Ölsün mü?

AKİF

Gebersin! Yerin dibine geçsin!

SÜLEYMAN KAPTAN

İşte gebermiyor. Allah öldürmüyor. Sen mi öldüreceksin?

AKİF

Ah! (*Kendi kendine*) Kesinlikle şüphelenmiş. (*Süleyman Kaptan'a*) Değil! Değil!..

SÜLEYMAN KAPTAN

Ne değil?..

AKİF

Hatırınıza gelen şeylerin hiçbiri değil. Beni o kadar divane mi zannediyorsunuz? Hem kim katil olmak ister?

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Kendi kendine*) Karıyı öldürecek. İyice kurmuş. (*Akif'e*) Böyle aşk işlerinde herkes ister.

AKİF

Herkes mi ister? Benden umar mısınız?

SÜLEYMAN KAPTAN

Biz eskiden, değil karımız vefasızlık etsin, benimsediğimiz bir sokak fahişesi bile başkasıyla görüşse canına kastederdik.

AKİF

Hakkınız varmış. Hakkınız var. Lakin zaman değişti. Biz şimdi o tabiatta değiliz. Bırakın, ağzımı aramak, kalbimi

karıştırmak mı istiyorsunuz?! Beni bırakın! Akşam oldu gideceğim.

SÜLEYMAN KAPTAN

Nereye?

AKİF

Gemiye... Gece vakti gemide bulunmayayım mı? Bir bora çıkarsa kim idare edecek? Gidiyorum babacığım! İnşallah yarın görüşürüz... Elbette bir yerde görüşürüz.

Altıncı Sahne

SÜLEYMAN KAPTAN, ŞAHİN, MEYHANECİ

SÜLEYMAN KAPTAN

Halayığın beni kabul edeceğinden iyice emin misiniz?

ŞAHİN

Dünyada emin olmak ne kadar mümkünse o kadar eminim. Lakin ne yapacaksınız? İşte Bey, gemisine gidiyor. Bu gece orada bulunsanız da yanından ayrılmasanız bin kat daha hayırlı olur. Oğlunuzun halini bilirsiniz. Kendi canına kastetmesinden korkarım.

SÜLEYMAN KAPTAN

Çocuk! Senin de dünyadan haberin yok! Ben Akif'le konuşurken halime dikkat etmedin mi? Her tavrını, her sözünü kendi gönlüme uyguluyordum. Akif ecelle gülüşür, Dilrüba'yı sağ bırakıp da ahirete gitmemek için Hakk'a asi olur. Azrail'e kılıç çeker. Onun yaşındayken ben de aynı aynına onun halindeydim. Yemin ederim ki şimdi buradan çıkmış, Dilrüba'nın evine doğru gitmiştir. Girecek yer arar, bu gece orada olmaya çare düşünür.

MEYHANECİ

Hakkınız var.

SÜLEYMAN KAPTAN

Ha?

MEYHANECİ

Bu tarafa, bu tarafa doğru gitti. İskeleye gidecek adamın o tarafta ne işi var?

ŞAHİN

(*Meyhaneciye*) Sus sen de hayvan! (*Süleyman Kaptan'a*) Öyle bir niyeti varsa niçin sizden saklasın? Niçin yalan söylesin?

SÜLEYMAN KAPTAN

Babasıyım. Niyetine karşı duracağımı bilir. Oğlumdur, sözümden çıkmak, beni mahzun etmek istemez. Onun için saklar. Bu yolda olan niyetlerin herkesten, hele de niyet sahibini sevenlerden gizli kalmazsa kolaylıkla gerçekleşemeyeceğini tecrübe etmiştir. Onun için yalan söyler. Uykuda neler sayıklıyordu, işitmedin mi?

ŞAHİN

Öyleyse karının evine gidip de ne yapacaksınız?

SÜLEYMAN KAPTAN

İşin önünü almaya çalışacağım. Vazifemi yerine getireceğim, yine de kader neyse o olur.

ŞAHİN

Gelin sizi oraya götüreyim de başımı alayım orduya gideyim. Bana hakkınızı helal edin! Hiç şüphe etmeyin ki beni bir daha hayatta göremezsiniz. Böyle dünyada yaşamaktansa düşman önünde ölmek bin kat hayırlıdır.

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Kendi kendine*) İşin önünü almak mümkün değil. Akif elden gitti. Bu gece elbette ya karıyı ya kendini öldürecek. Akif, Cebbar-ı Müntakim[1] hakkı için baban senden evvel ölmezse dünyada intikamsız kalmazsın.

MEYHANECİ

Allah'ım! Ne vakte kadar sersemler içmeye, eğlenmeye gelecek de insanlar ağlamaya, ölmeye gidecek!

Perde kapanır.

---

1 Dilediğini cebir yoluyla yapan, kayıtsız şartsız herkese cebredecek güçte olan, intikam alan anlamında, Allah'ın isimlerinden.

V. Perde

Süslü Bir Gelin Odası

Birinci Sahne

AKİF

(*Odanın yan kapısından girerek*) Bayağı keşfetmişim. Zifaf bu odada oluyor. Hanım'ın yatağı hazırlanmış! Bizim zifaf odası da burasıydı. Yatak yine o yatak. Hanım yine o hanım! Bu, oda değil, adeta mezar! İçine kim düşerse çürüyor, mahvoluyor, yerine bir başkası geliyor! Ah! Yüreğim! Bu ne kadar sancı? Bilmem ruhumun çektiği azaba bedenim de karşılık mı veriyor?

(*Acı acı gülerek*) Altı ay evvel şu minderde oturup da bana, "Senden ayrılacağıma canımdan ayrılırım," diyen bu karı mıydı?!

Hain!.. İşte duanın birazı kabul oldu. Hem benden ayrıldın hem de canından ayrılıyorsun...

Nasıl kıyacağım? Elimde, koynumdayken incinir, solar diye korkup da yedi ayda belki yedi kere dudaklarımı dokunduramadığım göğsünü şimdi nasıl kurşunlarla parçalayacağım? Ne de alçak gönlüm varmış! Hâlâ seviyorum, hâlâ acıyorum. O şimdi başkasının koynuna girecek, benim yatağımda başka biriyle yatacak. Yatak gözümün önünde duruyor da gönlüm hâlâ o yatağı rahat döşeğine çevirmek istemiyor!

Ah! Gebertirim. Billahi geberteceğim. Bunun gibi melunları öldürmeyi de gönül istemezse insanın tabiatında katillik eğilimi bütün bütün abes kalır. Tam yatağına girip de arzusuna

dünyada bir mâni kalmamış zannettiği vakit geberteceğim. Tam ümit üzerindeyken canından olsun ki cehennemde göreceği azaba burada alışmaya başlasın.

Ayak sesi var... Geliyor. Kıyafetine bak! Melun yılan, ne parlak derilere bürünmüş! (*Revolverle nişan alarak*) İnsan şuradan ne kadar da kolay gebertecek! Yan duruyor da tam sol böğrünün en gerekli yeri kurşunun ta hedefine rast geliyor. Şimdi tetiği çekersem ta kalbinden vuracak, iki kere nefes aldırmayacak... Hayır... Bey'i yanında bulunsun. İnsan düşmanını bir ümide nail olacağı vakit öldürmeli ki intikamın lezzetini duysun.

Orada ne yapıyor? Aynaya bakıyormuş. Acayip yüzüne düzgün de sürüyor. Ben o kadar körmüşüm ki yüzündeki, riya perdeleri nerede kalır, o zehirli cıva yanıklarını, o kokmuş kunduz kanlarını bile göremezmişim.

(*Elini başına vurarak*) Alçak... Hâlâ seviyorsun, hâlâ o aşk yoluna katil oluyorsun, öyle mi? Arada intikam bir bahaneden ibaret... Onunla kendini aldatıyorsun... Heyhat... Onunla kendimi aldatmaya çalışıyorum ama ne mümkün! Tabiatımda olan alçaklık bir türlü gözümün önünden gitmiyor. Ah! Acaba kararsızlık makbul bir özür değil midir? Geliyor. Gel! Gel ki ölüm de arkandan seni kovalayıp geliyor... Gel ki bir adım attıkça kim bilir kaç yıllık ömrün azalıyor, kim bilir mezarına kaç arşın yaklaşıyorsun? Gel ki ecelin adam şekline girmiş, seni yakandan tutup da cehennemin en aşağısına atmak için burada bekliyor! Seni Akif'in elinden alsa alsa ölüm alır. Sen başkasıyla bir yerde yatsan yatsan en dayanıklı kemiği, kim bilir kaç sene evvel toprak olmuş ölülerle yatarsın.

Bitirdi. Suphanallah! Yüzünü boyadı. Yüzünde olan tazeliği kaybetti de yine güzel! Ne olacak? Riyanın bozamadığı güzelliğe düzgün ne yapsın? Merdivene doğru gidiyor. Git! Nereye gidersen git! Seni hilenin, ihanetin; beni saflığın, sevginin numunesi yaratan Rabbimin Rakip[1] ismine, Müntakim[2]

Bütün varlıkları görüp gözeten Allah.

Yaptıkları kötülüklerden pişman olup tövbe etmeyenleri cezalandırarak intikam alan Allah.

adına yemin ederim ki sen bu gece Azrail'in pençesinden kurtulamazsın. Meğerki Akif bir iki saat daha sağ kalmasın. Billahi geberteceğim. Hem ölüm gibi, hiç düşünmediğin bir vakitte başına çökeceğim de öyle geberteceğim. Geliyor. Şimdi belasını arayan adam gibi koşa koşa geliyor.

(*Girdiği kapıya doğru giderek*) Sen yine istediğin kadar yaşamaya çalış! Ölüm şu kapının arkasında duruyor. Hepi topu aranızda bir yumrukta kırılacak iki tahta parçası var. (*Kapıdan çıkar kaybolur*)

İkinci Sahne

DİLRÜBA, KAMER

DİLRÜBA

(*Odaya girerek*) Kamer!.. Kamer!..

KAMER

(*Dışarıdan*) Efendim! Geliyorum...

DİLRÜBA

Bak odayı ne halde bırakmış! Adını işitince, geliyorum, diye bağırmaktan başka bir işe yaramaz ki... (*Kamer girdikten sonra*) Kız ne oldu? Bütün organlarının her biri ayrı ayrı titriyor. Gözüne hayalet mi göründü?

KAMER

Hanımcığım! Süfyan geldi. Bey, öteki Bey, kendisine bir yerde rast gelmiş, üzerine silah çekmiş, konuşturmuş. Şahitliğe sizin hatırınız için gittiğini bile söyletmiş. "Dava ederse halimiz fena olur," diyor, korkuyor. Bu gece kaçacak. Hava uygun olursa sandalını kaldıracak. Karşıya, Kırım'a gidecek.

DİLRÜBA

(*Alayla gülerek*) Onu mu düşünüyorsun? Nereye gitmekten korkmazsa oraya gitsin.

KAMER

A, Hanımefendi! Sizin gönlünüze de hiçbir şeyden korku gelmez mi? Ya paşa, sizi de kabahatli tutarsa o vakit ne yaparsınız?

DİLRÜBA

Sersem! Paşa beni niçin kabahatli tutacakmış?

KAMER

İşte yalan yere şahitlik etmiş diye...

DİLRÜBA

Hem Süfyan'ın yalan yere şahit olduğunu bilecek hem de onun sözüne inanacak da beni kabahatli tutacak, öyle mi?

KAMER

Pekâlâ! Paşa size kabahat bulamasın. Ya Bey de işitmez mi?

DİLRÜBA

Hangi bey?

KAMER

İşte yeni Beyiniz...

DİLRÜBA

Ne işitecek?

KAMER

İşte Süfyan'ın yalancı şahit olduğunu...

DİLRÜBA

İşitip de ne olacak?

KAMER

Ben bilir miyim? Canı sıkılır.

DİLRÜBA

Benden, kendine varmak için hülleye girişecek kadar sevgi görecek de onun için mi canı sıkılacak?

KAMER

Demek bunu gerçekten seviyorsunuz?

DİLRÜBA

Budala! Hiç gerçekten adam sevilir mi?

KAMER

Anlamam ki...

DİLRÜBA

Deli karı! Sen mi anlayacaksın?

KAMER

A Hanımcığım! Bugüne kadar kimse anlamıyor, nasılsa idare ediyorsunuz, ya bir gün içlerinden biri halinizi anlarsa? Hiç korkmaz mısınız, hiç düşünmez misiniz?

DİLRÜBA

Evet biri anlarsa... Dünyada ondan başka erkek kalmayacak mı? Hem ben o kadar uzun sorular istemem. Seni sorgu memuru mu yaptılar? Korkarım giysileri hâlâ hazırlamamışsındır.

KAMER

Hanımcığım, hiç hazırlamaz mıyım?!

DİLRÜBA

Ben giyininceye kadar şu odayı bir şeye benzet! Bu nedir? "Sana yatağı şu tarafa yap. Sabahleyin pencerelerden üzerimize güneş gelir," demedim mi? Bu kalın kafaya laf mı tesir eder? Yatağın yerini değiştir! Şu çiçekleri düzenle! Baksana bükülmüşler, buruşmuşlar, seyrek seyrek dağılmışlar. Kimini boynuna, kimini suratına, kimini dişlerine benzetmişsin.

Üçüncü Sahne

KAMER, DİLRÜBA

KAMER

(*Yalnız*) Gönlünde ne olursa olsun ne korkar ne yüzü kızarır ne dili dolaşır! Şuraya sekiz erkek gelse her birini bir köşeye oturtur, hiçbirini ötekine göstermez, hepsini öyle kullanır, öyle kullanır ki biri ötekini görse, adam olduğuna inanmaz. Zavallı ben!.. Odama bir ihtiyarcık aldım, alır almaz korkumdan nefesim kesilmeye başladı. Sanki ne olacak? Biri görüp de Hanım'a söyleyecek, değil mi? Hanım şimdiye kadar odasına hiç adam almadı mı? Yoksa, benim odama adam aldığımdan mı haberi yok? Hahahay... İhtiyar hem zengin hem deli! Eli elime dokunmadan avcumu altınla doldurdu. Beni mezada çıkarsalar acaba iki altın eder miyim? Şahin Bey de, "Sana tutulmuş," diyor. Ben yaşta kadına insan tutulur muymuş?

Allah Allah! Niçin olmasın? Şahin Bey yalan mı söyleyecek? Dünyada yalnız kadınlar ihtiyarlar da erkekler ölünceye kadar genç mi kalır? Sanki onun sakalındaki aklar çirkinlikte benim yüzümdeki buruşuklardan aşağı mı kalır? Benim yü-

zümde üç buruşuk varsa onun sakalında en az üç yüz ak var. Hi hi hi!.. İhtiyar vallahi deli! "Hanım'ın gelin olduğu gece yanına adam alabilir misin?" diyor. Hanım'ın gelin olduğu gece eğlenmeyeceğim de hasta olduğu gece mi eğleneceğim? Bu hınzır yatak da yerinden oynamaz ki... İçinde ne kadar erkek yatmışsa hepsi günahının ağırlığını üstünde bırakmış da öyle gitmiş sanırsın.

Çiçekler benim boynum gibi bükük, yüzüm gibi buruşuk, dişlerim gibi seyrekmiş! Boynum biraz bükülmekle ne olur? Kocamın gurbete çıktığı gün inciler takıp da düğüne gidecek değilim ya... Yüzüm biraz buruşuk olsun. Biri ölmeden başkasına mı varacağım ki beğenmez diye korkayım? Dişlerim seyrek. İçlerinden birkaçı eksik. Olmasaydı ne olacaktı? Şimdi bana elverir, ne istesem çiğniyorum. Ama insan ciğerini paralamak için dişlerin hepsi tamam, hepsi inci gibi bir dizide olmalıymış. Neme lazım? Orasını hanımefendi düşünsün.

DİLRÜBA

(*Bir başka süslü elbiseyle odaya girerek*) Kız hâlâ bir yatakla, iki çiçek vazosuyla mı uğraşıyorsun? Haydi aşağı git! Bey geliyor, ben mi karşılayayım?

(*Kamer çıkar. Dilrüba kendi kendine*) Biri daha ortaya çıktı. Onun da makam değiştirmekten kıyafet değiştirmeye varıncaya kadar her halinde ağzından ne türlü söz çıkıyor, yüzü ne şekle giriyor, hepsine birer birer dikkat etmeli de ona göre davranmalı ki Bey seni kendine esir olmuş zannetsin de o sana esir olsun.

Erkek kısmı ne tuhaf hayvandır! Bir kadını sevdi mi, yanına yaklaştığı gibi gönlünde ne kadar sırrı varsa yüzünde görünmeye başlar. Yüzüne bakınca kalbini yarmışlar da başına yapıştırmışlar zannedersin.

(*Pencereden bakarak*) Geliyor. Kapıdan girdi. Şimdi o da kendini bir büyük iş başarmış zanneder. Değil mi? Biz Bey'in güzelliğine tutulmadık mı ya? Ama her ay benim gibi bir cariye alabilecek kadar geliri varmış da adamı âşık eden güzellik yüzünde değil, kesesindeymiş. Bey orasını düşünebilirse dünyada bizim ne kıymetimiz ne kadrimiz kalır!

Akif de böyleydi. Yok, o bundan deliydi. Basbayağı deliydi. Beni gerçekten yoluma ölecek gibi severdi de bayağı hali bana da tesir edecek, ben de onun gibi çıldıracağım diye korkardım. Geliyor.

Dördüncü Sahne
ESAT, DİLRÜBA, KAMER

ESAT

(*Şaşkın şaşkın*) Oda kapısında mı bekliyorsunuz? Ben bu kadar iltifata layık mıyım?

DİLRÜBA

İltifat bendenizin haddi mi? Cariyeliğinize kabul buyurdunuz, onunla iftihar ederim. Utanmasam sokak kapısında bekleyecektim. Bilmem neden utanıyorum? Beyim değil misiniz? Bir kusurumu görseniz de affedersiniz, değil mi? Ben İstanbul'da terbiye olmadım.

Beyim! Ben çok temiz kalpliyim. Bir türlü halimi saklayamam. Bilmem, deli deli söylenişim zıddınıza mı gidecek? Ne yapayım, Allah beni bu tabiatta yaratmış. Nihayet Cenabıhak nasip etti de sizi helal helal karşımda görebiliyorum. Evvel ne vakit yüzünüze bakmak istesem ya utanır, ellerimi yüzüme tutardım yahut gözlerime yaş dolardı. Bir türlü doya doya göremezdim.

Ne acayip halim var! Bir türlü sevincimden ağlayamıyorum. Ağlasam belki biraz açılırdım. Meğer murada ermek insanın gönlüne hasretten ziyade dokunurmuş. Sizden saklayacak değilim ya, seviyorum. Ama sevdiğimi bilir de beni hor kullanırmışsınız, ne zararı var! Siz horlayacak değil misiniz? Ben onda da elbette başka türlü bir lezzet bulurum.

ESAT

Esat'ı mutlaka sevinç delisi etmek mi istiyorsun? Ben bu gece sana sahip oldum da gönlüm buna bir türlü inanamıyor. Bir kere rüyamda, güneş yerinden kopmuş da gönlümün üstüne düşmüştü. Bir türlü tabir edemedim. Meğer

sana sahip olacakmışım. Dünyada senden güzel güneş mi olur? Gönlüme düşmedin mi? Düştün lakin ne ezdin ne yaraladın, yalnız biraz acı veriyorsun. O da kendimi sana layık görmediğimden, benim olduğuna bir türlü inanamadığımdan ileri geliyor.

DİLRÜBA

Ah! Demek benden bir şüpheniz var?

ESAT

Allah esirgesin. Senden zerre kadar şüphem olsa bir dakika sağ kalır mıyım? Sana sahip olduğuma inanamıyorum çünkü ben Allah'ın o kadar, belki onun yüz binde biri kadar ihsanına layık değilim. Ben feleğin o kadar büyük bir lütfuna bir zaman ihtimal vermemiştim.

Hâlâ inanamıyorum. Gözümün önündesin. Benim olduğunu, beni sevdiğini görüyorum. Kendi gözlerimle görüyorum. İşitiyorum. Senin ağzından işitiyorum, kendi kulaklarımla işitiyorum da bir türlü gönlüm inanmak istemiyor. Gökten bir melek inse de haber verse ihtimal ki yine inanamayacağım. Ayıplama! Sana sahip olmanın ne kadar büyük bir talih olduğunu bilmezsin.

DİLRÜBA

(*Kendi kendine*) Bu da deli!.. Bu, Akif'ten deli!.. Demek ki erkek yaratılmış olsam talihim beni tımarhaneci edecekmiş!

ESAT

Ne düşünüyorsun? Söyle! Ağzından bir daha işitmek istiyorum. Beni seviyorsun ya? Az buçuk da olsa. Dün şu pencerenin önünde çıkarıp da elinle kafesini temizlediğin kanarya kadar olsun seviyorsun ya?

DİLRÜBA

(*Kendi kendine*) Bu Akif'ten bin kat deli! Çare ne? Kullanırız.

(*Esat'a*) Galiba sizin bana olan sevginizde şüpheniz var da bu sözlerinizle onu anlatmak istiyorsunuz. Sevme, Beyim. Ben razıyım. Senin gibi bir meleğin sevgisine layık olmadığımı da bilirim. Ben seni sevmiyor muyum? Gönlüme o mutluluk elverir.

ESAT

Sen gerçekten beni öldüreceksin. Ne zararı var? Öldür! Senin kucağında ölecek değil miyim? Sevincimden ölecek değil miyim?

Şimdi bilir misin? Şeytan hatırıma neler getirdi? Darılmayacağını bilsem söylerdim. Niçin darılacaksın? Söyleyeceğim. Yoksa darılır mısın? Gönlüm mutlaka söylemek istiyor. Darılmazsın, değil mi? Akif Bey'in halini düşünüyorum.

DİLRÜBA

(*Kendi kendine*) Bu gerçekten çılgın! (*Esat'a*) Ben meğer iyi anlamışım! Sizin kesin benden şüpheniz var. Bakın ilk gece hayalinizden neler geçiyor!

ESAT

Vallahi değil! Şüphe değil. Haline şaşıyorum da onun için söylüyorum. Buraya geldiği günden beri birkaç saatte bir kere karşıma çıkar. İki saat evvel yine köşenin başında rastladım. Yüzüme bir halde bakıyor ki ne vakit yalnız bulunsak canıma kastedecek gibi görünüyor. Ah! Hani öyle bir şeye cesaret etse...

DİLRÜBA

Ben şüpheniz var diyorum da inkâr etmeye çalışıyorsunuz!

ESAT

Vallahi değil! Onu sevmediğinizi biliyorum. Kesin olarak biliyorum. İş ortada... Onu sevseniz bu gece nasıl birlikte bulunabilirdik? Lakin o seni seviyor, halinden belli hem de pek şiddetli seviyor. Vaktiyle sana sahip de olmuş. Onları çekemiyorum. Allah seni bana has yaratmışken o aramıza girmiş de senin gönlünü, benim hayatımı çalmış sanıyorum.

DİLRÜBA

Daha bu geceden onu dilinize doladınız. Ne yapayım? Kaderimde varmış. Beni sizden evvel birine vermişler. Lakin ben şimdi size irademi kendim teslim ediyorum. Zavallı kadınlar! Bak! Hiçbirimiz size ilk görüştüğünüz kimdir, diye sorar mıyız? Beyim, ben dulum. Fakat gönlümü felek size saklamış. Nasıl isterseniz yemin edeyim. Ben ömrümde sizden başka kimseyi sevmedim. Ah! Öteki burada değil ki yüzüne karşı söyleyeyim. O vakit belki inanırsınız.

Beşinci Sahne
EVVELKİLER, AKİF

AKİF

(*Revolver elinde kapıyı tekmeleyip içeri girerek*) Burada... Burada köpek! Söyle! Yüzüne karşı söyle bakayım!

DİLRÜBA

Ah!

ESAT

(*Koynundan bir bıçak çıkarıp ikisinin arasına girerek Akif'e*) Çık dışarı!

AKİF

Çekil önümden! Beni rahatımdan, sevgimden, aklımdan, namusumdan, işimden, hayatımdan mahrum ettin. İntikamımdan da mı mahrum etmek istiyorsun?

ESAT

Yıkıl oradan!.. Çık dışarı diyorum! Laftan da anlamıyor. Sen buraya kesin gebermeye mi geldin? Vücudunun bir yeri kımıldamıyor! Karşımda taş kesilmiş sanırsın. İnsanın karısıyla yatacağı odaya girilir mi? Seni evliyken öyle mi alıştırdılar?

AKİF

(*Dilrüba'yı tahrik ederek*) Meydana çıksana! Hani yüzüme karşı söyleyecektin?

ESAT

Korkma! Ben sağken seni ecel bile elimden alamaz.

AKİF

(*Tabancasını Dilrüba'ya sıkar fakat Esat vurulur.*) Bak nasıl alıyor! Bak nasıl alıyorum.

ESAT

(*Bıçakla üzerine koşarak kalbine vurduktan sonra*) Bak! Alabildin mi? Yalnız beni öldürdün. Zararı yok. İşte sen de geberiyorsun. Ben... Ben hâlâ ayakta duruyorum. Sen saraya uğramış köpek gibi yerlerde çırpına çırpına geberiyorsun. Dilrüba! Gel efendim. Bak ikimiz de senin için ölüyoruz. Gel! Yanıma gel de aramızı ölümün bile ayıramayacağını şu katile de anlatalım.

DİLRÜBA

(*Ağır ağır bir iki adım atarak*) Bu bahaneyle olsun kendimi bir dışarı atabilsem!

AKİF

(*Can havliyle yerinden sıçrayarak Dilrüba'ya hücumla*) Ah! Ben daha sağ duruyorum. Kolumda hâlâ senin taş yüreğini parçalayacak kadar kuvvet var. (*Esat araya girer*) Bu adam da mezara girse cadı olacak, yine önüme çıkacak! Al! Sen insanın ölecek yerini bilirsin de ben bilmez miyim? (*Akif yarasından bıçağı çıkararak Esat'a vurur*) Biliyorsun, lakin insan bıçağı yarasından çeker de düşmanını yine öldürür, orasını bilmiyorsun. Al! Al nasibini.

ESAT

Ah!

DİLRÜBA

(*Hiç üzülmeden fakat korkmuş bir halde*) İki kapıyı iki deli zapt etmiş. Nereden çıkarsın?

ESAT

Şimdi... Şimdi iyice geberdin mi? İşte, işte, Dilrüba benim olacak! Gel! Gel efendiciğim. Görüyor musun? Sen göremezsen cehenneme giden ruhun görür ya. Gel! Gel bari elimi tut! Ben gelemiyorum. Ruhum vücudumu idare edemiyor. Öldüm... Ah! Merhametsiz! Canım ta ağzıma geldi. Bari ayaklarına kapanayım da sahibine orada teslim edeyim.

DİLRÜBA

(*Esat'ın yıkılıp düştüğünü görerek*) Hele ikisi de yıkıldı. Sağ salim şuradan canımı kurtarayım! Ah! Kapının önünde de bir silahlı duruyor! Etrafımı katiller, haydutlar almış! Can kurtaran yok mu?

Altıncı Sahne

EVVELKİLER, SÜLEYMAN KAPTAN

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Kapıdan içeri girerek*) Yok... Çalgılarınız, eğlenceleriniz işitilmesin diye bahçenizi o kadar geniş, duvarlarınızı o kadar

yüksek yaptırmışsınız ki bağırmak değil, kıyameti koparsanız mümkün değil, dışarıdan kimse işitmez.

DİLRÜBA

Ah!

SÜLEYMAN KAPTAN

Buyurun! Oturun da sizinle beraber konuşalım!

DİLRÜBA

Gerekmez! Benden ne istiyorsun?!

SÜLEYMAN KAPTAN

Şurada yatan kim? Benim oğlum! Rabbimin bana en büyük ihsanı, hayatımın dünyaya en yüce yadigârı, gönlümün âlemde ümidini en kuvvetli bağladığı kişi, oğlum... Bak ne halde yatıyor! Akif bu halde yatıyor da hâlâ bana senden ne istediğimi soruyorsun, öyle mi? Hayatının en son çıkacak nefesini, kanının en son dökülecek damlasını istiyorum. Sözün kısasını mı söyleyeyim? Seni geberteceğim.

DİLRÜBA

Ne kadar da sakin sakin söylüyor. Sanki iltifat ediyor, sanki canı yok da hayatın ne demek olduğunu bilmiyor. Siz soyca mı katilsiniz? Oğlunuzu ben mi öldürdüm?

SÜLEYMAN KAPTAN

Daha ikinci tabanca patladığı zaman ben şu odanın kapısındaydım.

DİLRÜBA

Odanın kapısındaydınız da niçin gelmediniz? Beni öldürmeyi düşüneceğinize oğlunuzu kurtarmayı düşünseydiniz olmaz mıydı?

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Hiç sözüne önem vermeyerek*) Gözümle görmüş gibi biliyordum ki içeride adam ölüyor. Hem içerdeki adamların biri de oğlumdu. Yine kurtarmaya gelmedim.

Bir baba bir odada tabanca sesi işitir, oğlunun da orada olduğunu bilir de kolay kolay kapının önünde bekçilik eder mi sanırsın? Hiç evladın oldu mu? Hayır. Kesin olmamıştır. Allah senin kadar alçak bir mahlukuna da kucağında kendi vücudundan ayrılmış bir melek görmek nasip etsin de diğer kullarına ne mükâfat ihsan eylesin?! Kurtarmaya gelmedim. Bak, ölüsü şurada yatıyor. Kanlar içinde yatıyor da gözle-

rimden bir damla yaş çıkmıyor. Bir kere dönüp de yüzüne bakmak istemiyorum.

Niçin dersen, ben onu daha buraya geldiği vakit ölmüş buldum. Senin gibi Allah'ın gazap ateşinden yaratılmış bir şeytan, Azrail'den evvel davranmış, canını avcuna almış! Bugün kurtarabilsem yarın yine ölecekti. Senin için bugün katil oldu. Öldürdüğü adam yanında yatıyor. Yarın ihtimal ki ben, hayatının sebebi, babasıyken, canını kurtardığım için benim canıma kasteder, melun olurdu.

Anladın mı Hanımefendi? Sen öldürdün. Gemi içinde, deniz üstünde, düşman karşısında birkaç yüz okka barutu eliyle ateşlemişken ölmeyen delikanlıyı sen öldürdün. Şehit olmaktan başka bir arzusu olmayan Akif'i sen katil ettin. Zavallıya put oldun. İnancından ayırdın. Ben o putu kıracağım. Beni kıymetli evladımdan mahrum ettin. Ben de seni kıymetli canından mahrum edeceğim.

DİLRÜBA

Allah aşkına, gözünün önünde yatan şehidin canı için bana dokunma!

SÜLEYMAN KAPTAN

Bak hınzıra! Kendine şefaatçi bulmak için adam şehit etmek nereden hatırına geldi? Git ayaklarına kapan bakayım. Hiç olmazsa cenazesinin yanında olsun ne kadar rezil ne kadar alçak olduğunu göreyim.

Söylüyorum da daha karşımda duruyor. Yakasına sarıldım da hâlâ cellat iplerine nasip olacak boynunu eğmek istemiyor. Pençemi âşık eli mi zannettin? Sür! O cehennemin en korkunç köşelerini süslemeye layık olan yüzünü biraz da yerlere sür!

DİLRÜBA

Allah'tan korkmuyor musun? Bu yaşından sonra kana gireceksin.

SÜLEYMAN KAPTAN

Bak meluna! Hâlâ Allah adını ağzına almaktan hayâ etmiyor! Allah korkusunu biliyor da yine Allah'ın en kutsal binalarını yıkmaktan çekinmiyor.

DİLRÜBA

Bey! Bey! Beyim, gözünü aç da bak! Dilrüba'na ne türlü eziyetler ediyorlar!..

AKİF

(*Kalkmaya çalışarak*) Ah! Dilrüba... Dilrüba... Allah! (*Ruhunu teslim eder*)

SÜLEYMAN KAPTAN

Akif! Akif! Melun! Ölümüne sebep olduğun adamı gördün mü? Sesini işitince ahiretten imdadına gelmeye çalışacak! Sen, öldürdüğünü anladın mı? Bu kadar ihanetinden, bu kadar alçaklığından sonra yine son nefesine varıncaya kadar dilinde senin adın dolaştı. (*Dehşetle yerdeki bıçağı kaparak*) Al!

DİLRÜBA

Ah!

SÜLEYMAN KAPTAN

Çocuğun kanını gözyaşıyla sileceğime senin kanınla sileyim.

DİLRÜBA

Bey! Beni kurtar! Öldüm. Ölüyorum. Kurtar! Yine senin olmamı istemez misin?

SÜLEYMAN KAPTAN

(*Hiddetle*) Geberiyor da hâlâ adam aldatmaya çalışıyor. Al! Al! O can şekline girip de vücudunu istila eden şeytan cehenneme bir saat evvel gitsin. Geberdin mi, köpek?! Cana kıymak nasıl olurmuş, anladın mı? Fahişe...

Akif, bahtsız çocuk. Yerinde rahat yat! Helakine sebep olanlar da seninle bir günde mezara giriyor. Ah! Ne olurdu, birkaç dakika daha sağ olaydın da yoluna öldüğün ne iğrenç biriymiş göreydin. Geberdi. Rengi küf tutmuş peynire benzedi. Yüzü de kalbi kadar çirkinleşti.

Vah zavallı Akif! Bu kadar alçak bir fahişe için hem sen katil oldun hem de beni bu yaştan sonra katil ettin. Gaza yolunda, devlet hizmetinde sarf ettiğimiz emekler heba oldu. İki dünyamız birden harap oldu, öyle mi?!

(*Biraz düşündükten sonra ağırbaşlılıkla*) Estağfurullah! Sen hayatına kasteden bir adamı öldürdün. Mazursun. Ben iki delikanlıyı zehirlemiş, helak etmiş bir yılana rastladım, ezdim, mahvettim. Sevap beklerim.

Perde kapanır.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 88

"Namık Kemal'in gerek mevzuu, gerek karakter itibarıyla en dikkate değer piyesi şüphesiz *Akif Bey*'dir. *Akif Bey*, sadece herhangi bir fikrin muhtelif ağızlara taksim edilmiş metih ve senası değildir; birbirine zıt yaratılışta ve düşüncede insanların, ayrı ayrı ihtirasların karşılaşmasından doğan bir vakadır. Kaptan Akif Bey çok yanlış tanıdığı ve görünüşüne aldandığı Dilrüba ile yeni evlenmiştir. Dilrüba modern fizyolojinin erkek yiyici, *nymphomane* diye adlandırdığı kadınlardandır. Kırım Savaşı başlamıştır, Akif Bey vazifesine gidecektir. Genç kadından ayrılmak onun için güçtür fakat öbür tarafta ikinci sevgilisi deniz ve vatan vardır..."

Ahmet Hamdi Tanpınar

Namık Kemal'in 1873 yılında Magosa'da sürgündeyken kaleme aldığı *Akif Bey*, Kırım Savaşı esnasında yaşanan Sinop baskını arka plan alınarak kurgulanan, Türk edebiyatında deniz temasının işlendiği ilk eserdir. Savaş gemisi kaptanı Akif Bey, ölümlerle pençeleşmiş bir gazi olarak evine döner ancak hiçbir şey bıraktığı gibi değildir.

Namık Kemal (1840-1888)

Gazeteciliğiyle toplumun fikirlerine yön veren, yazarlığıyla yeni edebiyatın kapılarını açan, mücadelesiyle Meşrutiyet'e ivme kazandıran fikir adamı, yazar ve en bilinen yönüyle vatan şairidir. Onda her şey hürriyet fikri ve vatan sevgisiyle başlar, neredeyse bütün uğraşları bu ikisi üstüne kurulmuş ve gelişmiştir.

Erken yaşta annesini kaybedince çocukluk ve ilk gençliğini büyükbabasıyla ve onun görevi nedeniyle –Sofya'dan Kars'a– yurdun çeşitli yerlerinde geçirir. İstanbul'a geldiğinde edebiyat çevrelerinde dikkat çeker ve dönemin ünlü şairleriyle tanışır, özellikle Şinasi'nin fikirlerinden etkilenir. *Tasvir-i Efkâr*'la başladığı gazetecilik hayatı *Hürriyet*, *İbret*, *Diyojen* gibi yayınlarda devam eder.

Siyasetten hukuka, felsefeden edebiyata pek çok alanda yazdığı makaleleriyle fikir dünyasına; roman, şiir, tiyatro ve tarihi biyografi türlerindeki eserleriyle yeni edebiyata öncülük eder. İstanbul'dan defalarca uzaklaştırılıp sürgüne gönderilir. Yine de yazmaya; mektuplarıyla, gazete yazılarıyla, eserleriyle çağdaşlarına yol göstermeye ve halkına ulaşmaya devam eder. Yazarın seçme eserlerine Türk Edebiyatı Klasikleri dizimizde yer vermeyi sürdüreceğiz.

9 786254 298370